

Türkiyeli ve Suriyeli Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Bağlamında İncelenmesi

Mahsun MUTLU, Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ORCID ID: 0009-0004-7036-7913

Turan KAÇAR, Gaziantep Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0001-8390-7262

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 26, Sayı 2, 2025
ss. 1170-1218

DOI
10.17679/inuefd.1650146

Öne Çıkanlar

- Türkiyeli ortaokul öğrencilerin tutumu, Suriye uyruklu öğrencilere göre daha olumludur.
- Kız öğrencilerin tutumu, erkek öğrencilere kıyasla daha olumludur.
- Alt sınıfların tutumu, üst sınıflara göre daha yüksektir.
- Geleneksel anlatım ve yazı yazma yoğunluğu, tutumu olumsuz etkilemektedir.

Öz

Bu araştırma, ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını incelemeyi ve bu tutumların cinsiyet, sınıf düzeyi ve uyruk değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Gaziantep'in Nizip ilçesindeki dört ortaokulda öğrenim gören 755 öğrenciyle yürütülen çalışmada karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı sıralı karma desen kullanılmıştır. Nicel veriler tarama modeliyle, nitel veriler ise olgu bilim deseniyle toplanmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda sosyal bilgiler tutum ölçeği uygulanmıştır. Görüşme soruları ise, alan yazından faydalanılarak ve uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Nicel veriler SPSS 30 paket programla, nitel veriler ise içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Cinsiyet ve uyruk değişkenleri için normal dağılım olmaması üzerine nonparametrik testlerden olan Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik genel ortalaması 3,55 olup, bu oran öğrencilerin "oldukça katılıyorum" seviyesinde yüksek tutuma sahip olduğunu gösterir. Araştırma sonuçları, kız öğrencilerin tutumlarının, erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğunu, Türkiye uyruklu öğrencilerin tutumlarının Suriyeli öğrencilerden daha yüksek olduğunu ve 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin tutumlarının 7. sınıflara göre daha olumlu olduğunu göstermiştir. Uyruk değişkeni özelinde de Türkiye uyruklu ve Suriye uyruklu kız öğrencilerin derse yönelik tutumları, erkek öğrencilere oranla daha yüksek bulunmuştur. Görüşmelerden elde edilen bulgular, öğrencilerin büyük çoğunluğunun sosyal bilgiler dersinde mutlu olduğunu göstermektedir. Öğrenciler, tarih, coğrafya ve kültür konularına ilgi duyarken, yazı yazma yoğunluğu, yazmaya dayalı ödevler ve geleneksel öğretim yöntemleri tutumlarını olumsuz etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Tutum, Uyruk

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
03.03.2025

Kabul Tarihi
13.08.2025

Önerilen Atıf

Mutlu, M. ve Kaçar, T. (2025). Türkiyeli ve Suriyeli ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi tutumlarının çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 1170-1218. DOI: 10.17679/inuefd.1650146

Bu makale Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından Haziran, 2025 tarihinde kabul edilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

1. Giriş

İnsanlık tarihi, göç hareketleriyle şekillenen dinamik bir süreçtir. İnsanlar, bazen kendi iradeleriyle, bazen de dış etkenlerin zorlamasıyla göç etmek durumunda kalmışlardır. Özellikle savaşlar, insanların yaşadıkları toprakları terk ederek başka bölgelere yerleşmek durumunda kalmalarının en önemli nedenlerinden biridir (Tunç, 2015). Taşçı (2009) ise her yıl milyonlarca insanın farklı sebeplerle bir yerden başka bir yere göç ettiğini belirtmektedir. 2011 yılında Suriye’de patlak veren iç savaş, komşu ülkelere olduğu gibi Türkiye’ye de yoğun bir göç akınına neden olmuştur. Güvenli bir ülke olarak görülen Türkiye, bu göç dalgasından en fazla etkilenen ülkelerden biri haline gelmiştir. Türkiye, sadece mültecilerin barınma ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamış, aynı zamanda eğitim çağındaki çocuklar için de önemli adımlar atmıştır. Bu kapsamda, 10 farklı ilde 25 konteyner ve çadır kentlerde 4 yıl boyunca eğitim kurumları inşa edilmiştir (Tatan, 2016).

Sarıahmetoğlu’na (2019) göre, göçmen bireylerin yaşadıkları ülkeye uyum sağlama süreci ve en değerlisi eğitimleri, üzerinde çalışma yapılacak bir konu haline gelmiştir. Bu bağlamda, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutumlar geliştirmesi, bu dersin özel amaçlarının gerçekleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, sosyal bilgiler eğitimi, özellikle göçmen öğrencilerin yeni çevrelerine adaptasyon süreçlerinde kritik bir işlev görmektedir. Şimşek’e (2007) göre 1916 sonrası Amerika çıkarlarının ve toplumdan kaynaklı ihtiyaçların karşılanması amacıyla sosyal bilgiler dersi ortaya çıkmıştır. Bunun sebepleri arasında, Amerika Birleşik Devletleri’ne göç edenlerin iyi vatandaş olmasını sağlayıp topluma uyumunu hızlandırma gerekliliği bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersiyle bireylere; toplumsallaşma, milli bilinç oluşturma, vatanseverlik, adalet, sevgi, saygı, yardımseverlik, dürüstlük gibi değerler aktarılmaktadır. Ayrıca sosyal bilgiler dersi, bireyi hayata hazırlamada, kültürel mirası geleceğe aktarmada ve kişilerin ülkesine faydalı bir vatandaş olarak yetişmesinde önemli görevleri üstlenmiştir. Tatan (2019) yabancı öğrencilerle yaptığı görüşme sonucunda; vatandaşlık şuurunun, yaşadığımız çevreye aidiyet duygusunu yabancı uyruklu kişilere aşılarken, bulunduğu topluma daha duyarlı, sorunlara karşı ilgili ve mesuliyet alan bir vatandaşlığın yolunu açtığı sonucuna ulaştığını ifade etmiştir. Sosyal bilgiler, öğrencinin toplumuyla kenetlenerek, edindikleri bilgi ve deneyimleri hayatlarına uyarlayabilecekleri donanımları kazanmalarını sağlamaya yönelik, iyi bir vatandaş olarak yetişmelerini amaç edinen bir derstir (Kızılay, 2015). Bunun yanı sıra sosyal bilgiler dersi, bireylere etkili kararlar vermeyi, sorun çözme becerileri kazandırırken, haklarını bilen ve kullanan bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunur. Sosyal bilgiler ders kazanım, beceri ve değerlerinin ne kadar önemli olduğu düşünüldüğünde bu derse karşı öğrencilerin tutumlarının olumlu yönde olması büyük önem taşır. Tutumlar, öğrencilerin derse karşı duygusal ve düşünsel eğilimlerini yansıtan davranışsal ifadelerdir. Uğurlu’ya (2018) göre tutum, bir nesneye ilişkin olumlu veya olumsuz duygu, düşünce ve davranış eğilimi olduğunu ve bu eğilimin yaşantılar sonucunda şekillendiğini belirtmektedir. Dersin sevilmiş olması, o dersin öğrenilmesine katkı sunacaktır (Kan, 2006).

Bu araştırmada öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının belirlenmesinde cinsiyet, sınıf düzeyi ve uyruk gibi demografik değişkenlere odaklanılmıştır. Cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri alan yazında sıkça incelenmiş, ancak uyruk değişkeni açısından karşılaştırma eksikliği bulunmaktadır. Cinsiyet değişkeni, öğrencilerin derslere yönelik tutumlarında önemli farklılıklar oluşturabilmektedir. Nitekim pek çok araştırma, kız ve erkek öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının farklılaştığını, bu farklılıkların da öğrenme sürecini etkileyebildiğini göstermektedir. Bu çalışmanın, cinsiyet ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi farklı bir bağlamda (Türkiye ve Suriye uyruklu öğrenciler) inceleyerek mevcut literatüre ek bir veri noktası sağladığı söylenebilir. Ayrıca, bu konudaki çelişkili bulgulara ışık tutarak gelecekteki araştırmalar için yeni hipotezler oluşturmaya zemin hazırladığı da söylenebilir.

Benzer şekilde, sınıf düzeyi de öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyleriyle, ders içeriğine yönelik ilgileriyle ve tutumlarıyla doğrudan ilişkilidir. Öğrencilerin yaşları ilerledikçe sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının olumlu ya da olumsuz yönde değişebileceği, literatürde vurgulanan bir diğer husustur.

Çalışmada yer verilen bir diğer değişken olan uyruk (Türkiyeli ve Suriyeli öğrenciler), araştırmanın yapıldığı Nizip ilçesinin demografik yapısıyla yakından ilişkilidir. Nizip'te öğrenim gören önemli sayıda Suriyeli öğrenci bulunmakta olup, bu öğrencilerin eğitimsel deneyimlerinin farklılığı, derslere karşı tutumlarında belirleyici olabilmektedir. Özellikle sosyal bilgiler dersinin tarih, vatandaşlık ve kültürel değerler gibi temalar içermesi, farklı uyruktan öğrencilerin bu derse yönelik algılarında ve tutumlarında farklılıklar ortaya çıkarabilmektedir. Ayrıca uyruk değişkeni açısından literatürde bir karşılaştırma yapılmamış olması bu değişkenin seçilmesinde etkili olmuştur. Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları inceleyen çalışmaların genellikle belirli bir uyruk veya kültürel bağlamla sınırlı olduğunu bu çalışmanın ise Türkiye ve Suriye uyruklu öğrencileri aynı anda ele alarak, bu alandaki bilgi boşluğunu doldurduğunu ve farklı kültürel arka planlara sahip öğrencilerin tutumları arasındaki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırma imkânı sunduğu söylenebilir. Bu, mülteci, sosyal bilgiler dersi tutumu ve farklı uyrukların karşılaştırılması konularına ilgi duyan araştırmacılar için önemli bir veri noktası sağlayabilir.

Örnekleme seçiminde sosyoekonomik açıdan benzer okulların dâhil edilmesiyle bu değişkenin kontrol altına alındığı varsayılmıştır. Bu bağlamda, çalışmada yalnızca cinsiyet, sınıf düzeyi ve uyruk değişkenlerine odaklanılmış; araştırmanın kapsamı, sürekliliği ve veri analiz sürecinin yönetilebilirliği göz önünde bulundurularak diğer değişkenler kapsam dışı bırakılmıştır. Seçilen bu değişkenlerin, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını anlamada yeterli bir çerçeve sunduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmada seçilen demografik değişkenler, hem alan yazındaki önemli tartışmalarla uyumlu hem de araştırmanın yürütüldüğü bağlama özgü dinamikleri yansıtacak şekilde belirlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulguların, sosyal bilgiler eğitime yönelik politika ve uygulamalara katkı sunması beklenmektedir.

Bu açıklamalar doğrultusunda bu araştırmayla vatandaşlık disiplini açısından oldukça önemli olan sosyal bilgiler dersine yönelik, 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin tutumunun cinsiyete, sınıf düzeyine ve uyruğa göre farklılık gösterip göstermediğini karşılaştırmak ve ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Birçok tezde, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğuna dair çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu tezde, diğerlerinden farklı olarak hem Türkiye hem de yabancı uyruklu (Suriye) öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları karşılaştırılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını etkileyen bazı faktörler görüşmeyle ortaya konmuştur. Bu açıdan, bu araştırmanın sosyal bilgiler eğitimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma alt problemleri;

1. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri nelerdir ve bu tutumlar hangi düzeydedir?
2. Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak sosyal bilgiler dersine karşı tutumları, farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, bulundukları sınıf düzeyine göre değişiklik göstermekte midir?
4. Öğrencilerin uyruklarına (Türkiye ve Suriye) göre sosyal bilgiler dersine karşı tutumları, farklılık göstermekte midir?
5. Öğrenciler sosyal bilgiler dersinde hangi duygu içinde olmakta, zorlandıkları durumlar nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmalarda tutumu ölçmeye yönelik birçok yöntem vardır, bu araştırmada sosyal bilgiler dersine yönelik mevcut tutumu olduğu gibi ortaya çıkarmak ve daha güvenilir sonuçlar elde etmek için karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı sıralı karma desen uygulanmıştır. Creswell ve Plano Clark'a (2018) göre, açıklayıcı sıralı karma desen; araştırmacının önce nicel verileri topladığı ve analiz ettiği, ardından bu sonuçları açıklamak için nitel verilerle derinlemesine bilgi topladığı bir desendir. Bu çalışmada nicel veriler geniş örneklemden elde edilerek sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlar ortaya konulmuş, daha sonra gerçekleştirilen öğrenci görüşmeleri ile bu tutumların nedenleri, duygusal boyutları ve öğrenme ortamına ilişkin detaylar açığa çıkarılmıştır. Sonuçlar, her iki veri türünün karşılaştırılması yoluyla bütüncül biçimde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutu, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) ile şekillendirilmiştir. Olgu bilim, tam olarak anlaşılamayan ancak bize tamamen yabancı da olmayan olguları incelemeyi hedefleyen bir araştırma türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu modelde, araştırmacı katılımcılardan doğru ve detaylı bilgiler elde etmek için yüz yüze görüşmeler yoluyla veri toplar (Gürbüz ve Şahin, 2016). Araştırmanın nicel boyutunda ise tarama modeli tercih edilmiştir. Tarama modeli, genellikle diğer araştırma modellerine kıyasla daha kısa sürede ve daha düşük maliyetle uygulanabilen bir yöntemdir. Bu model, elde edilen verilerden yola çıkarak genel geçerli sonuçlar çıkarmaya olanak tanır. Ayrıca, araştırma sorusunun kapsamlı bir şekilde incelenmesine imkân sağlar. Bu nedenle, araştırmanın nicel boyutunda tutumları ölçmeye uygun olan tarama modeli seçilmiştir. Karasar'a (2017) göre, tarama modelinde mevcut durum olduğu gibi aktarılır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Gaziantep'in Nizip ilçesindeki ortaokullarda (5, 6 ve 7. sınıflar) öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Örneklem ise bu okullarda eğitim alan 5, 6 ve 7. sınıf düzeyindeki 755 öğrenci (Türkiye ve Suriye uyruklu) ile sınırlandırılmıştır. Örneklem, araştırma evreni içinden belirli bir yöntemle seçilen ve evreni temsil eden bir grup olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2017). Araştırmacılar, okulları seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlemiştir. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenen kriterleri karşılayan tüm durumların incelenmesi anlamına gelmektedir (Baltacı, 2018). Bu çalışmada temel ölçüt, Suriye ve Türkiye uyruklu öğrencilerin yoğun olduğu ortaokullardan öğrencilerin seçilmesidir. Araştırmanın nitel boyutunda ise, altı Türkiyeli ve altı yabancı uyruklu öğrenciyle (Suriye) yarı yapılandırılmış bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşme, beş sorudan oluşmakta olup, katılımcılar 5, 6 ve 7. sınıf düzeyindeki öğrenciler arasından gönüllülük esasına dayalı olarak rastgele seçilmiştir. Tablo 1'de araştırma kapsamında incelenen örneklem grubunun demografik özellikleri ve frekansları verilmiştir.

Tablo 1.

Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Okul	Sınıf	Kız	Erkek	Türk	Suriye	Toplam
Salih İhan İ.H.O	5	42	44	36	50	86
	6	44	45	46	43	89
	7	44	34	35	43	78
E.Mebrur e Okan Ortaokulu	5	21	24	21	24	45
	6	26	20	24	22	46
	7	36	26	40	22	62

Ali	5	38	31	29	40	69
Alkan	6	26	23	26	23	49
Ortaokulu	7	35	30	37	28	45
B.Saide	5	28	18	25	21	46
Marufoğlu	6	32	28	36	24	60
u	7	30	27	45	12	57
Ortaokulu						
Genel Toplam(N)		402(N)	353(N)	403(N)	352(N)	755(N)

Tablo 1'deki verilere göre, çalışmaya 5. sınıftan 246 (%32,58), 6. sınıftan 244 (%32,32) ve 7. sınıftan 265 (%35,10) olmak üzere toplam 755 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 403'ü (%53,38) Türkiye uyruklu, 352'si (%46,62) ise Suriye uyrukludur. Türkiye uyruklu öğrencilerin 214'ü kız, 189'u erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Suriye uyruklu öğrencilerde ise 188 kız öğrenci 164 erkek öğrenci bulunmaktadır. Tutum ölçeği uygulanan öğrencilerin 402'si (%53,25) kız, 353'ü (%46,75) ise erkektir. Sınıf düzeyine göre dağılım incelendiğinde, 5. sınıflarda %14,70 Türkiyeli (111 öğrenci) ve %17,88 Suriyeli (135 öğrenci), 6. sınıflarda %17,48 Türkiyeli (132 öğrenci) ve %14,83 Suriyeli (112 öğrenci), 7. sınıflarda ise %21,19 Türkiyeli (160 öğrenci) ve %13,91 Suriyeli (105 öğrenci) olduğu görülmektedir.

Tablo 2.

Yarı Yapılandırılmış Görüşmenin Katılımcı Özellikleri

Grup	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	Toplam
Türkiyeli Kız	1	1	1	3
Türkiyeli Erkek	1	1	1	3
Suriyeli Kız	1	1	1	3
Suriyeli Erkek	1	1	1	3
Toplam (N)	4	4	4	12

Görüşmeye 6 Türkiyeli (3 kız, 3 erkek) 6 Suriye uyruklu (3 kız, 3 erkek) öğrenci katılmıştır. Her sınıf seviyesinden 4 öğrenci katılmış olup, bunların altısı kız altısı erkek olmak üzere toplam 12 öğrenci bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde araştırmada kullanılan nicel ve nitel veri toplama araçlarına yer verilmiştir.

2.3.1. Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği (SBDO)

Bu ölçek, Kandemir vd. (2023) tarafından ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Toplam 20 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçek olup, 10 madde olumlu, 10 madde ise olumsuz ifadeler içermektedir. Ölçek, "Öğretime Yönelik Tutumlar" ve "Öğrenci Tutumu" olmak üzere iki alt boyuta sahiptir. Bu alt boyutlardan "Öğretime Yönelik Tutumlar" 16 maddeyi kapsarken, "Öğrenci Tutumu" ise 4 maddeyi içermektedir. Katılımcıların sosyal bilgiler dersi tutum ölçeğinin tümüne yönelik Cronbach's Alpha katsayısı ,88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizinde KMO değeri ,94 ve Bartlett testi ,05 düzeyinde anlamlılık göstermiştir. Ölçeğin varyans oranı %56,70 olarak tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen DFA sonucunda tüm uyum iyiliği indeks değerlerinin " $\chi^2 (485,28) / Df (149)$, RMR (,050), AGFI (,900), GFI (,890), RMSEA (,075), NFI (,970), NNFI (,970), CFI (,980), SRMR (,050)" yüksek düzeyde uyum ve iyi düzeyde uyuma sahip olduğu görülmektedir (Kandemir vd., 2023). Ancak araştırmacı tarafından yapılan analizlerde Cronbach's Alpha katsayısı ,80 olarak hesaplanmıştır. KMO değeri ,89 ve Bartlett testi ,05 düzeyinde anlamlılık göstermiştir. Sonuç olarak, elde edilen bulgular tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu göstermektedir.

2.3.2.Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Bu çalışmada nitel verilerin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanma sürecinde öncelikle konuyla ilgili literatür detaylı şekilde incelenmiş ve bu doğrultuda sekiz sorudan oluşan bir taslak oluşturulmuştur. Formun geçerliğini ve güvenilirliğini artırmak için alanında uzman iki akademisyenin görüşleri alınmış ve yapılan değerlendirmeler sonucunda soru sayısı 5'e indirilerek nihai hâle getirilmiştir. Araştırmanın nitel boyutuna katkı sağlamak üzere tasarlanan bu görüşme formu, öğrenci tutumlarının arkasındaki nedenleri derinlemesine analiz etmeyi hedeflemiştir. Toplamda 12 öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış olup, bu süreçte araştırmacı tarafından önceden belirlenen açık uçlu sorular, esnek bir yaklaşımla katılımcılara yöneltilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı tarafından açık uçlu soruların belirli plan ve sistematik olarak görüşmeciye yönetilmesi şekliyle gerçekleştirilmektedir (Uslu ve Demir, 2023).

2.4.Verilerin Çözümlemesi

Veriler toplanıp geçerli tutum ölçekleri tasnif edildikten sonra, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 30.0 programına aktarılmıştır. Ölçekte yer alan maddeler, 'Hiç Katılmıyorum' 1, 'Katılmıyorum' 2, 'Kararsızım' 3, 'Katılıyorum' 4 ve 'Tamamen Katılıyorum' 5 şeklinde puanlanarak programa işlenmiştir. Olumsuz maddelerde ise doğru sonuçlara ulaşmak amacıyla ters puanlama yöntemi uygulanmıştır. Sınıf düzeyine göre tutum farklılıkları Kruskal Wallis testi ile analiz edilirken, cinsiyet ve uyruk değişkenlerine göre tutumun değişip değişmediği Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Ayrıca, 12 öğrenciye uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ve bu tutumları etkileyen faktörler içerik analizi yöntemiyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Görüşme verileri, "Duygusal Tepkiler", "İlgi Çeken Konular", "Zorlanılan Konular", "Ödev ve Motivasyon" ile "Ders Süresi" gibi başlıklar altında kodlanmış ve ardından frekans analizi yapılmıştır. Öğrencilerin cevapları, tablolar halinde düzenlenerek analiz edilmiştir. İçerik analizi, benzer konularda yapılmış çalışmalardan elde edilen sonuçları bir araya getirmeyi, ortak bir alanda toplamayı ve benzer özelliklere göre sınıflandırarak sistematik ve ulaşılabilir bir bilgi kaynağı oluşturmayı hedefleyen bir süreçtir. Bu yöntem, bilimsel bilgilerin düzenlenmesi, farklılıkların karşılaştırılması, özelliklerine göre sınıflandırılması ve teorik sonuçlar elde edilmesini amaçlar (Ültay vd., 2017).

3. Bulgular

Bu bölümde öğrencilere uygulanan nicel ve nitel verilere ilişkin elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

3.1.Nicel Boyuta Yönelik Bulgular

3.1.1. Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutuma Dair Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, "Ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları nasıldır?" şeklinde ifade edilmiştir. Çalışma kapsamında, 755 Türkiye ve Suriye uyruklu öğrenciye sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerin derse ilişkin genel tutum puanları, Tablo 3'te genel olarak sunulmuştur.

Tablo 3.

Türkiye ve Suriye Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarının Ortalaması

	N(Kişi)	En düşük puan	En Yüksek Puan	Ortalama	Standart Sapma
Ortalama tutum puanı	755	1,75	5,00	3,5487	,65666
N	755				

Tablo 3'e göre, sosyal bilgiler dersine karşı tutum puanları 1,75 ile 5,00 arasında değişmektedir. Türkiyeli ve Suriyeli ortaokul öğrencilerinin bu derse yönelik ortalama tutum puanı 3,55'tir. Bu ortalama, öğrencilerin tutumlarının katılıyorum seviyesinde "yüksek" tutuma işaret etmektedir ("Katılıyorum" seçeneği: 3.40 – 4.19 puan "yüksek tutum").

3.1.2. Sosyal Bilgiler Ders Tutumunun Cinsiyet Değişkenine Göre Bulguları

Bu çalışmanın ikinci araştırma sorusu, tutumun cinsiyetle ilişkili olup olmadığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Verilerin normal dağılımı, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri ile kontrol edilmiştir. Normal dağılımın sağlanmaması nedeniyle, t testinin karşılığı olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Tablo 4.

Tutumun Cinsiyet Değişkeni Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Erkek	353	340,93	120349,50	57868,500	,000
Kız	402	410,55	165040,50		

Araştırmada, tutum ölçeği uygulanan öğrencilerden 353'ü erkek, 402'si ise kız olmak üzere toplam 755 katılımcı yer almıştır. Cinsiyet değişkeni temel alınarak yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($U=57868$, $p<0,05$). Elde edilen bulgular, kız öğrencilerin tutum puanlarının erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğunu ortaya koymuştur. Erkek öğrencilerin sıra ortalaması 340,93 iken, kız öğrencilerin sıra ortalaması 410,55 olarak hesaplanmıştır. Etki büyüklüğünü değerlendirmek için hesaplanan r değeri ,159 olarak bulunmuştur. Bu değer, gruplar arasındaki farkın anlamlı olmakla birlikte, etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Pallant'a (2017) göre, Mann-Whitney U testinden elde edilen z değerlerinin grupların toplam sayısının kareköküne bölünmesiyle hesaplanan r değeri, etki büyüklüğünü göstermektedir. Bu sonuçlar, cinsiyet değişkeninin tutum puanları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ancak nispeten küçük bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 5.

Suriye Uyraklı Ortaokul Öğrencilerinin Kendi İçinde Tutumun Cinsiyet Değişkeni Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Erkek	162	160,15	25943,50	12740,500	,005
Kız	190	190,44	36184,50		

Suriye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir. Tablo 5'teki p değeri ,005 olarak bulunmuştur. Bu değer, ,05'ten çok daha küçük olduğu için istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuç, erkek ve kız öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Suriye uyruklu kız öğrencilerin tutumları, Suriye uyruklu erkek öğrencilere göre daha olumlu bulunmuştur.

Tablo 6.

Türkiye Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Kendi İçinde Tutumun Cinsiyet Değişkeni Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Erkek	191	179,14	34216,00	15880,000	,001
Kız	212	222,59	47190,00		

Tablo 6, Türkiye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann-Whitney U Testi sonuçlarını vermektedir. Analiz sonucunda elde edilen p değeri ,001 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, Türkiye uyruklu erkek ve kız öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Yapılan analizler, Türkiye uyruklu kız öğrencilerin tutumlarının, Türkiye uyruklu erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğunu ortaya koymuştur.

Tablo 7.

Türkiye ve Suriye Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin (Cinsiyete Göre) Tutumlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	Uyruk	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek	Türkiye	191	203,98	38959,50	10318,500	,000
	Suriye	162	145,19	23521,50		
Kız	Türkiye	212	235,46	49917,00	12941,000	,000
	Suriye	190	163,61	31086,00		

Tablo 7'deki verilere göre Türkiye uyruklu erkek öğrenciler, Suriye uyruklu erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu tutuma sahiptir ($U=10318$, $p<,05$). Aynı şekilde Türkiyeli kız öğrenciler, Suriye uyruklu kız öğrencilere kıyasla daha olumlu tutuma sahiptir ($U=12941$, $p<,05$). Sonuç olarak, cinsiyet değişkeni gözetildiğinde hem Türkiyeli erkek hem de Türkiyeli kız öğrencilerin, Suriye uyruklu akranlarına göre sosyal bilgiler dersine yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları anlaşılmaktadır.

3.1.3.Sosyal Bilgiler Dersi Tutumunun Sınıf Seviyesine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü temel sorusu, “ortaokul beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları, sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık sergilemekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu çalışma ile ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında sınıf düzeyine bağlı olarak bir değişim olup olmadığı analiz edilmiştir. Ayrıca, uyruk değişkeni dikkate alınarak, tutumların sınıf düzeyine göre nasıl bir değişim gösterdiği de incelenmiştir. Beşinci, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerine ait tutum sonuçlarını gösteren bulgular Tablo 8, 9, 10, 11 ve 12’de sunulmuştur.

Tablo 8.

Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Kruskal Wallis Test Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	χ^2	P değeri
5.sınıf	246	428,63	40,237	,000
6.sınıf	244	399,20		
7.sınıf	265	311,48		

Toplam	755
--------	-----

Ortaokul öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının normal dağılım göstermediği tespit edildiğinden, daha güvenilir ve geçerli sonuçlar elde etmek amacıyla Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Bu kapsamda, 5. sınıftan 246, 6. sınıftan 244 ve 7. sınıftan 265 olmak üzere toplam 755 öğrenciye tutum ölçeği uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, sınıf düzeylerine göre tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Etki büyüklüğünü değerlendirmek için hesaplanan η^2 (eta-kare) değeri ,051 olarak bulunmuştur. Bu değer, sınıflar arasındaki tutum farklılıklarının istatistiksel olarak anlamlı olmakla birlikte, pratik açıdan küçük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, sınıf düzeylerine göre tutum puanları arasında anlamlı farklılıklar olsa da bu farklılıkların etkisinin sınırlı olduğu söylenebilir. Kruskal Wallis test sonuçlarına göre, hangi gruplar arasında fark olduğuna Mann Whitney U testiyle bakılmıştır.

Tablo 9.

Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıflara Göre (5-6) Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Sınıf	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
5	246	255,36	62818,00	27587,000	,122
6	244	235,56	57477,00		

Tablo 9'daki verilere göre, 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalaması 62.818,00, 6. sınıf öğrencilerinin ise 57477,00 olarak hesaplanmıştır. Mann-Whitney U testi sonucunda elde edilen U değeri 27587,000 ve p değeri 0,122 olarak bulunmuştur. Bonferroni düzeltmesi uygulanarak belirlenen anlamlılık düzeyi 0,0167 olup, elde edilen p değeri bu eşik değerinden yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla, bu iki sınıf düzeyi arasında sosyal bilgiler dersi tutum puanları açısından anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 10.

Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıflara Göre (5-7) Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Sınıf	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
5	246	296,77	73006,50	22564,500	,000
7	265	218,15	57809,50		

İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, Bonferroni düzeltmesiyle belirlenen 0,0167 anlamlılık düzeyinin altında bir p değeri elde edilmiştir. Bu bulgu, 5. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen bu sonuç, gruplar arasındaki farkın rastgele oluşmadığını, aksine gerçek ve anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, 5. sınıf öğrencilerinin ortalama sıra değeri 296,77 iken, 7. sınıf öğrencilerinde bu değer 218,15 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarının, 7. sınıf öğrencilerine kıyasla daha olumlu olduğunu istatistiksel olarak kanıtlamaktadır.

Tablo 11.

Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği Puanlarının Sınıflara Göre (6-7) Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Sınıf	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
6	244	286,14	69817,00	24733,000	,000
7	265	226,33	59978,00		

İstatistiksel analiz sonuçlarına göre, elde edilen p değeri .000 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, Bonferroni düzeltmesi uygulanarak belirlenen .0167 anlamlılık düzeyinin oldukça altında kalmaktadır. Bu bulgu, 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Sıra ortalamaları incelendiğinde, 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum puanlarının, 7. sınıf öğrencilerine kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında düşüş yaşandığını ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, öğrencilerin akademik gelişim sürecinde sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının sınıf seviyesine bağlı olarak değişebileceğine işaret etmektedir.

Tablo 12.

Türkiye ve Suriye Uyruklu Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf Düzeyine Göre Sosyal Bilgiler Tutum Puanlarının Karşılaştırmalı Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Sınıf	Uyruk	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
5. Sınıf	Türk	111	143,15	15890,00	5311,000	,000
	Suriye	135	107,34	14491,00		
6. Sınıf	Türk	132	151,70	20025,00	3537,000	,000
	Suriye	112	88,08	9865,00		
7. Sınıf	Türk	160	153,14	24502,50	5177,500	,000
	Suriye	105	102,31	10742,50		

Analiz sonuçları incelendiğinde, 5., 6. ve 7. sınıf düzeylerinin tümünde Türkiye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum puanlarının Suriye uyruklu öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir ($p < .05$). Bu bulgular, her üç sınıf seviyesinde de Türkiye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı Suriyeli akranlarına kıyasla daha olumlu bir tutum sergilediklerini ortaya koymaktadır. Elde edilen bu sonuçlar, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında uyruk faktörünün önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir.

3.1.4. Uyruk Değişkeni Açısından Sosyal Bilgiler Dersi Tutumuna Yönelik Bulgular

Bu araştırmanın dördüncü temel sorusu, tutumun uyruk değişkenine göre değişim gösterip göstermediğini belirlemektir. Verilerin normal dağılım göstermemesi üzerine, nonparametrik testlerden olan Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Tablo 13.

Uyruk Değişkeni Açısından Mann Whitney U Testi Sonuçları

Uyruk	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Türkiye	403	438,21	176599,50	46662,500	,000
Suriye	352	309,06	108790,50		

Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının uyruk değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, Türkiye uyruklu öğrencilerin sıra ortalaması (438,21), Suriye uyruklu öğrencilerin sıra ortalamasından (309,06) anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, Türkiye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının, Suriye uyruklu öğrencilere kıyasla daha olumlu olduğunu göstermektedir ($U=46662,500$, $p<.05$). Etki büyüklüğü değeri olarak

hesaplanan r değeri ise ,295 olarak belirlenmiştir. Bu değer, gruplar arasındaki farkın orta düzeyden biraz düşük bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, gruplar arasındaki farkın çok büyük bir etki oluşturmadığı sonucuna varılmıştır.

3.2.Nitel Boyuta İlişkin Sonuçlar

3.2.1.Yarı Yapılandırılmış Görüşmeye Yönelik Bulgular

Bu bölümde öğrenci tutumlarını etkileyen unsurları ortaya çıkarmak amacıyla 12 öğrenciyle yapılan, yarı yapılandırılmış görüşme bulgularına yer verilmiştir. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Tablo 14.

Öğrenci Görüşlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersinin Değerlendirmesi: Duygular, İlgi Alanları, Zorlanılan Noktalar

Kategori	Alt Kategori	Örnek Alıntılar	f ve %
Ders tutumu	Genel tutum	“Mutlu oluyorum”, “Heyecanlıyım”	9 (%75)
	Olumsuz tutum	“Kötü”, “Sıkıcı”, “Ruhsuz”	3(%25)
İlgi çeken konular	Tarih	“Osmanlı”, “Selçuklu”, “Tarihi eserler”	5(%41.7)
	Coğrafya	“Kıtalar”, “Okyanuslar”, “Dünyanın şekli”	6(%50)
	Kültür ve miras	“Haklar”, “İletişim”, “Rönesans”	4(%33.3)
	Birey ve toplum	“Roller”	2(%16.7)
	Evimiz dünya	“Afet konusu”	1(%8.3)
	İçerik	“Bazı konuların anlaşılması”	5(%41.7)
Zorlanılan noktalar ve nedenleri	Öğretim yöntemleri	“Hoca çok sıkıcı anlatıyor”,	4(%33.3)
		“Öğretmen çok yazı yazdırıyor”	7(%58.3)
		“Ezber gerektiren konuların oluşu”	2(%16.7)
		“Çok ödev verilmesi”	1 (%8.3)
		“Öğretmen tutumu”	1 (%8.3)
		“Uygulama olmaması ve sıkıcı”	1(%8.3)
Ödev ve çalışma alışkanlıkları	Ödevlere yaklaşım	“Ödev yapmaktan hoşlanıyorum”, “Araştırma yapmaktan hoşlanıyorum”	6(%50)
	Çalışma biçimi	“Ezberlemek zor geliyor”, “Ödevler çok zor”	6(%50)
Ders süresi	Yeterlilik	“Yeterli”	7(%58.3)
		“Yeterli değil”	5(%41.7)
	Artırılmasının nedenleri	“Daha çok etkinlik yapabiliriz”, “Daha çok bilgi öğreniriz”	7(%58.3)

3.2.1.1.Tema ve Bulgulara Yönelik Frekans Analizi

Duygusal Durumlar: Görüşmede öğrencilere ilk olarak: “*Sosyal bilgiler dersinde hangi duygu içerisinde oluyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. 8 öğrenci, bu derste mutlu olduğunu ifade etmiştir. Örneğin T1 kodlu öğrenci: “Mutlu oluyorum, çünkü öğretmenimi çok seviyorum.” aynı şekilde T3 kodlu öğrenci: “Mutluyum, heyecanlıyım. Çünkü ders hakkında yeni bilgiler öğreniyorum, sorulan sorulara cevaplar veriyorum bu da beni mutlu ediyor” ve S5 kodlu öğrenci: “Kendimi mutlu hissediyorum, çünkü sosyal bilgiler dersi eğlenceli, heyecanlı ve bilgi verici olduğu için kendimi mutlu, heyecanlı ve eğlenceli hissediyorum” şeklinde ifade

etmişlerdir. 3 öğrenci sıkıldığını, 1 öğrenci de olumlu anlamda şaşkınlık içinde olduğunu ifade etmiştir. Bu öğrencilerden T3: “Çok kötü ve sıkıcı çünkü hiçbir şey anlamıyorum” ve T4: “Sıkıcı, ruhsuz ve bitkin hissediyorum. Öğretmen dersi iyi anlatıyor, ama etkinlik olmadığı için sıkılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İlgi Çekici Konular: Görüşmenin ikinci sorusunda öğrencilere: “Sosyal bilgiler dersinde öğrendiğiniz konular ilginizi çekmekte midir?” sorusu yöneltilmiştir. 5 öğrenci tarih konularını, 6 öğrenci coğrafya konularını, 4 öğrenci kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin konuları, 2 öğrenci birey ve toplum öğrenme alanına ilişkin konuları, 1 öğrenci haklar konusunu 1 öğrenci de evimiz dünya öğrenme alanına ilişkin (afetler) konusunu ilgi çekici buldu. Bu öğrencilerden T2 kodlu öğrenci: “Evet, dünyamızın şekli ile ilgili konu ilgimi çekiyor, çünkü dünyamızı daha iyi tanıyorum. Ayrıca okyanuslar konusu ilgimi çekiyor çünkü suyu seviyorum” şeklinde cevap verirken S4 kodlu öğrenci: “Evet tarihi eserler ve afet konusu ilgimi çekiyor. Çünkü tarih eserleri çok önemli ve tarihi seven bir insan olduğum için tarihi eserler konusu ilgimi çekiyor. Afet konusu ise dünyamızda yaşandığı için bizi bazı şeylerden kurtarabilir bilgiler verdiğinden dolayı afet konusunu seviyorum” şeklinde cevap vermiştir. Ayrıca, S5 kodlu öğrenci: “Evet Türkiye'nin coğrafi koordinatları kıtalar ve okyanuslar konusu ilgimi çekiyor. Çünkü o konularla ilgili eğlenceli etkinlikler yapıyor ve sorular çözüyoruz” cevabını verirken S2 kodlu öğrenci: “Evet, çünkü tarih ilgimi çekiyor Osmanlı, Selçuklu devleti, insanların gelişimi, Sanayi İnkılâbı ve fetih gibi konular ilgimi çekiyor” şeklinde cevap vermiştir.

Zorlanılan Noktalar: Görüşmenin 3. sorusunda öğrencilere: “Sosyal bilgiler dersinde zorlandığınız veya sizi bu derse karşı soğuktan durumlar var mıdır, varsa bunlar nelerdir?” diye soruldu. 7 öğrenci çok yazı yazmaktan, 5 öğrenci bazı konuları anlamamaktan, 4 öğrenci öğretmenin sıkıcı anlatmasından, 2 öğrenci ezberden, 1 öğrenci öğretmenin tutumundan, 1 öğrenci çok ödev verilmesinden, 1 öğrenci de derste uygulama olmamasından şikâyet etti. Bu öğrencilerden T1 kodlu öğrenci: “Zorlandığım konular var, öğretmen çok sıkıcı anlatıyor, sürekli yazı yazdırıyor”, T4 kodlu öğrenci: “Bütün konularda değil de çoğunda zorlanıyorum, dersin kendisi beni çok soğutuyor, öğretmen çok fazla yazı yazdırıyor, uygulama yaptırmıyor ve ders sıkıcı geçiyor”, T5 kodlu öğrenci: “Evet zorlandığım konu ve durumlar var. Osmanlı İmparatorluğu zor geliyor hiçbir şey anlamıyorum ve hocamız hep yazı yazdırıyor o yüzden ders çok sıkıcı geçiyor”, şeklinde cevaplar vermişlerdir. S1 ve S2 kodlu öğrenciler ezber gerektiren konular sebebiyle zorlandıklarını, S3 kodlu öğrenci çok fazla ödev verilmesinden S6 kodlu öğrenci ise bazı konuların zor ve sıkıcı olmasından ayrıca çok yazı yazmaktan dolayı zorlandığını ifade etmişlerdir.

Ders Çalışma ve Ödevler: Görüşmenin 4.maddesinde; “Sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve verilen ödevleri yapmaktan hoşlanır mısınız, neden?” sorusu yöneltilmiştir. 6 öğrenci sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve verilen ödevleri yapmaktan hoşlandığını söylerken, 6 öğrenci ise ders çalışmayı ve ödev yapmayı sevmediklerini ifade etmişlerdir. Bu öğrencilerden T1, T2, T6, S2, S4, S5 kodlu öğrenciler sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve ödev yapmaktan hoşlandıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin S4 kodlu öğrenci: “Çok hoşlanıyorum, nedeni ise hoca ders yaparken eğlendiriyor ve ödevi yaparken eğlendiğimiz anları hatırlıyorum ve çok ama çok mutlu oluyorum” cevabını verirken, S5 kodlu öğrenci: “Evet çünkü öğretmenim bize genellikle araştırma ile ilgili ödevler veriyor. Ben araştırma yapmaktan hoşlandığım için sosyal bilgiler ödevlerini yapmaktan hoşlanırım” şeklinde cevap vermiştir. T3, T4, T5, S1, S3 ve S6 kodlu öğrenciler ise Sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve ödev yapmaktan hoşlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bunlardan S6 kodlu öğrenci: “Hoşlanmam, çünkü çok zorlar ve sıkıcıdır. Sosyal bilgiler dersinde de etkinlikler yok hep yazı yazıyoruz” cevabını verirken T4 kodlu öğrenci: “Sosyal bilgiler dersine çalışmaktan hoşlanmıyorum yazı yazmak çok zor geliyor, bunaliyorum kendimi yormak istemiyorum” şeklinde cevap vermiştir.

Ders Süresi: Görüşmenin 5.sorusunda öğrencilere “Sosyal bilgiler ders saati yeterli midir ders saatinin artmasını isteseydiniz sebepleri neler olurdu?” sorusu yöneltilmiştir. 6 öğrenci (T3, T4,

T5, T6, S5, S6) ders saatinin yeterli olduğunu düşünürken, 6 öğrenci (T1, T2, S1, S2, S3, S4) ise ders saatinin yetersiz olduğunu söylemiştir. Bu öğrencilerden T1 kodlu öğrenci: *“Ders saati yeterli değil, daha fazla olmasını isterdim. Çünkü daha fazla etkinlik yapardım”* şeklinde, S4 kodlu öğrenci: *“Evet artmasını isterdim çünkü biz dersi işliyoruz sonrasında zil çalıyor test çözmeye yetiştiremiyoruz hem de hoca ders anlatıyor zil çalıyor, herkes çıkıyor ve konuyu bitiremiyoruz ve hep arkada kalıyoruz”* şeklinde, S6 kodlu öğrenci: *“Evet, ders saati çok yeterlidir dersler daha sıkıcı olur, daha da zorlaşır, biz de daha da sıkılırız”* şeklinde cevaplar vermişlerdir.

4.Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını Türkiye ve Suriye uyruğu bağlamında incelemek ve bu tutumların cinsiyet ve sınıf düzeyi gibi diğer demografik faktörlerle birlikte uyruk değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Özellikle, farklı uyruklara sahip öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarındaki benzerlikleri ve farklılıkları anlamak çalışmanın temel hedeflerinden biridir. Ayrıca, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını kendi görüşleri doğrultusunda belirlemek de çalışmanın hedefleri arasındadır. Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlar üzerine yapılan tartışmalar özellikle uyruk değişkeninin sonuçlara olan etkisi vurgulanarak yer almaktadır.

4.1.Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Sonuçları ve Tartışma

Ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının ortalama puanı 3,55 olarak belirlenmiştir. Bu puan, öğrencilerin derse karşı katılıyorum düzeyinde yüksek tutuma işaret etmektedir. Alan yazında bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik gösteren bir çok araştırma bulunmaktadır. Şimşek ve Demir (2012) tarafından yürütülen bir çalışmada, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının “oldukça katılıyorum” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Oğur (2009) ise öğrencilerin tutumlarının orta düzeyde olduğunu belirtirken, Altıntaş (2005) öğrencilerin tutumlarının nötr düzeyde kaldığını ortaya koymuştur. Yılmaz ve Şeker (2011) ise öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı olumlu bir tutum sergilediklerini ve dersi önemli ve ilgi çekici bulduklarını ifade etmiştir. Benzer şekilde, Çelen (2014), Aktepe vd. (2014), Ilgaz (2018), Tosun ve Nalçacı (2023), Karasu-Avcı ve Faiz (2020) ile Akyürek-Tay ve Çiçek (2023) tarafından yapılan çalışmalar, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğunu göstermektedir. Çelen (2014), “6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumlarının İncelenmesi (Malatya Örneği)” başlıklı çalışmada, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı olumlu bir tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Bu öğrencilerin, “öğrenme isteği”, “sosyal bilgiler dersinden hoşlanma”, “öğretmenden kaynaklanan tutumlar” ve “sosyal bilgiler sevgisi” gibi boyutlarda da olumlu eğilimler gösterdikleri belirlenmiştir. Fırat (2019) tarafından ortaokul öğrencileri, Tosun (2021) tarafından 7. sınıf öğrencileri ve Arcagök (2016) tarafından 4. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik motivasyonlarının genellikle yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Akt. Gün, 2023). Ancak Emmideme (2023) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerin derse yönelik tutumlarının olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında çeşitlilik olduğunu göstermektedir. Bu farklılıklar örneklem özellikleri, kültürel bağlam, ölçme araçları, sosyoekonomik farklılıklar, bölgesel farklılıklar, dönemsel etkiler, öğretim yöntemi ve öğretmen tutumu gibi değişkenlerden kaynaklanıyor olabilir.

Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların cinsiyet değişkeni açısından incelenmesi sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu bir tutum sergilediği gözlemlenmiştir. Uyruk değişkeni özelinde de benzer bir eğilim tespit edilmiştir. Türkiye uyruklu kız öğrenciler, Türkiye uyruklu erkek öğrencilere göre daha olumlu bir tutum sergilerken, Suriye uyruklu kız öğrenciler de Suriye uyruklu erkek öğrencilere kıyasla daha

olumlu bir yaklaşım göstermiştir. Elde edilen bu bulgu, sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların cinsiyet değişkeni kapsamında incelenmesinin literatüre önemli bir katkı sunması beklenmektedir. Bu sonuçlar, gelecekte yapılacak araştırmalar için cinsiyetin eğitimdeki rolü ve ders tutumları arasındaki ilişkiyi daha ayrıntılı inceleme fırsatları verebilir. Uygulamaya dönük olarak ise, sosyal bilgiler öğretmenlerine ve eğitim yöneticilerine yol gösterici olabilir. Öğretmenler, ders içi etkinliklerini planlarken cinsiyetler arası farklı öğrenme stillerini ve ilgi alanlarını dikkate almalı, böylece erkek öğrencilerin derse olan ilgilerini artıracak ve olumlu tutum geliştirmelerine katkıda bulunacak stratejiler geliştirmelidir. Bu sayede, toplumun ihtiyaç duyduğu bilinçli ve aktif vatandaşların yetiştirilmesinde cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm öğrencilerin potansiyelleri en üst düzeyde desteklenebilir. Bu çalışmadaki cinsiyete dair bulgular, Moroz ve Hansberry (2001) ile Altıntaş (2005) tarafından yapılan çalışmalarla da örtüşmektedir. Bu araştırmalarda da kız öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bununla birlikte, Çalışkan vd. (2008), Oğur (2009), Şimşek ve Demir (2012), Çiftçi (2013), Ilgaz (2018), Karasu-Avcı ve Faiz (2020) ile Tosun ve Nalçacı (2023) tarafından yürütülen çalışmalarda, cinsiyet değişkenine bağlı olarak tutumlarda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak Sağdıç (2013) tarafından yapılan bir çalışmada, erkek öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının kız öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, mevcut araştırmanın bulgularından farklılık göstermektedir. Benzer şekilde, Çelen (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da erkek öğrencilerin, kız öğrencilere kıyasla sosyal bilgiler dersine karşı daha olumlu bir tutum sergilediği belirlenmiştir. Bu farklı sonuçlar, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine bağlı olarak değişkenlik gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, tutumların oluşumunda etkili olan faktörlerin çeşitliliğini ve araştırma bağlamının önemini vurgulamaktadır. Literatürde cinsiyet değişkeni açısından farklı sonuçların bulunması toplumsal cinsiyet rolleri, öğretmen yaklaşımları, dersin yapısı, ilgi alanları ve ölçme yöntemlerindeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında sınıf düzeyine bağlı anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan analizler sonucunda, alt sınıflarda (5. ve 6. sınıflar) öğrenci tutumlarının üst sınıflara (7. sınıf) göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Ancak 5. ve 6. sınıflar arasında tutum puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Uyruk bazında yapılan incelemelerde hem Türkiye hem de Suriye uyruklu öğrencilerde benzer bir eğilim gözlemlenmiştir. Türkiyeli öğrenciler arasında yapılan karşılaştırmada, 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmazken, bu iki grubun tutum puanlarının 7. sınıf öğrencilerine göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Suriye uyruklu öğrencilerde ise daha kademeli bir düşüş gözlemlenmiştir. Suriyeli 5. sınıf öğrencileri, hem 6. hem de 7. sınıftaki akranlarına göre daha olumlu tutum sergilerken; 6. sınıf öğrencilerinin tutum puanları da 7. sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Tüm sınıf düzeylerinde yapılan genel değerlendirmede, Türkiye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanlarının, aynı sınıf seviyesindeki Suriye uyruklu öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar hem sınıf seviyesinin hem de uyruk faktörünün sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlar üzerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürdeki çeşitli çalışmalar, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında sınıf seviyesi arttıkça olumsuz yönde değişimler olduğunu ortaya koymaktadır. Dundar ve Rapoport (2014), 4. sınıf öğrencilerinin 5. sınıflara göre daha olumlu tutum sergilediklerini belirlemiştir. Benzer şekilde Özkal ve Çetingöz (2006), altıncı sınıf öğrencilerinin tutumlarının yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerine kıyasla daha pozitif olduğunu tespit etmiştir. Ergin'in (2006) çalışmasında, 4. sınıf öğrencilerinin tutum puanlarının 5. sınıflardan daha yüksek çıkması dikkat çekicidir. Araştırmacı, bu düşüşün temel nedeni olarak 5. sınıf müfredatında somut ve uygulamalı konuların azalması ve yerini soyut tarih içeriklerinin almasını göstermiştir. Şimşek ve Demir (2012) de 6. sınıf öğrencilerinin tutum ortalamalarının 7. sınıflara göre anlamlı derecede yüksek

olduğunu doğrulamıştır. Bu bulguların ortak noktası, üst sınıflarda müfredatın giderek soyutlaşması ve karmaşıklaşmasının öğrencilerin konuları anlamlandırmasını zorlaştırmasıdır. Sonuç olarak, öğrencilerin sınıf seviyesi yükseldikçe sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının olumsuz yönde değiştiği ve bu durumun müfredatın niteliğiyle yakından ilişkili olduğu söylenebilir. 6. sınıf öğrencilerinin tutum puanlarının 7. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olması, sınıf seviyesi arttıkça tutumlarda azalma eğilimi olduğunu desteklemektedir. Şimşek ve Demir (2012) bu bulgunun, Aşçı (2003), Öztürk ve Baysal (1999), Moroz (1996) ve Corbin (1997) gibi araştırmacıların çalışma sonuçlarıyla da benzerlik gösterdiğini ifade etmişlerdir. Sınıf seviyesinin artmasıyla birlikte sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanlarının düşmesinin altında yatan nedenler şunlar olabilir: Öncelikle, alt sınıflarda yer alan ve öğrencilerin günlük yaşamla ilişkilendirebildikleri somut konuların yerini üst sınıflarda yoğun tarih içerikli soyut konuların alması, öğrencilerin öğrenme sürecinde zorlanmalarına yol açmaktadır. Bu durum, öğrencilerin bilgiyi transfer etme ve somutlaştırma olanaklarını sınırlandırmaktadır. Diğer yandan, eğitim sisteminde matematik ve fen bilimleri gibi derslere verilen ağırlık, sosyal bilgiler dersinin ikinci planda kalmasına neden olmaktadır. Özellikle liselere geçiş sınavlarında sosyal bilgiler konularının yer almaması hem öğrencilerin hem de eğitimcilerin bu derse olan ilgisini azaltmaktadır. Ayrıca, üst sınıflarda konuların yoğunluğu ve müfredat yetiştirme kaygısı, öğretmenleri geleneksel öğretim yöntemlerini kullanmaya yönlendirmektedir. Bu durum dersin daha az etkileşimli ve katılımcı bir şekilde işlenmesine yol açarak öğrenci tutumunu olumsuz etkileyebilir. Nitekim alan yazında yer alan çalışmalar (Ergin, 2006; Kaçar, 2019; Tünkler, 2022), bu faktörlerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların olumsuz yönde değişmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, özellikle üst sınıflarda ders içeriklerinin ve öğretim yöntemlerinin gözden geçirilmesi, öğrenci tutumlarının iyileştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarda sınıf seviyesi arttıkça gözlenen olumsuz değişimin nedenlerine ilişkin literatürde önemli çalışmalar bulunmaktadır. Ergin (2006), üst sınıflarda tutum puanlarının düşmesini müfredattaki değişimle açıklamaktadır. Araştırmacıya göre, alt sınıflardaki somut ve uygulamalı konuların yerini üst sınıflarda soyut tarih içeriklerinin alması, öğrencilerin konuları anlamlandırmasını zorlaştırmakta ve öğrenme sürecine aktif katılımlarını engellemektedir. Kaçar'ın (2019) 300 öğrenci (153 kız, 147 erkek) ile yürüttüğü tarama çalışmasının bulguları dikkat çekicidir. Katılımcıların %41'i "sosyal bilgiler dersinden daha önemli dersler olduğuna inanıyorum, bu nedenle bu derse daha az zaman ayırıyorum" şeklinde görüş bildirmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin önemli bir bölümünün sosyal bilgileri diğer akademik disiplinlere kıyasla ikincil planda gördüğünü ortaya koymaktadır. Tünkler (2022) çalışmasında öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik ilgi düzeylerinin beklenen seviyede bulunmadığını ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre bu durumun temel nedenleri arasında; öğrencilerin derse ilişkin başarı beklentilerinin düşük olması, merkezi sınav sistemlerinin dersin önemini azaltan yapısı ve öğretim sürecine ayrılan sürenin yetersizliği yer almaktadır. Ayrıca, geleneksel öğretim yöntemlerinin yaygınlığı, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini kullanmak yerine bilgiyi ezberlemeye yönelmesi ve bu durumun öğrenme sürecini zorlaştırarak maliyet algısını artırması da derse yönelik ilgi düşüklüğüne neden olacak diğer unsurlar olabileceği ifade edilmiştir. Literatürde sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların sınıf düzeyiyle ilişkisine dair farklı bulgular da mevcuttur. Sağdıç (2013), 7. sınıf öğrencilerinin 6. sınıflara göre daha olumlu tutum sergilediğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Hobbs (2000) 8. sınıflarda tutumun alt sınıflara göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak Çelen (2014), Karasu-Avcı ve Faiz (2020) ile Özdemir (2023) gibi araştırmacılar sınıf düzeyiyle tutum arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır. Bu çelişkili sonuçlar, sosyal bilgiler tutumlarının sınıf düzeyiyle ilişkisinin bağlamsal faktörlere göre değişebileceğini göstermektedir.

Uyruk değişkeni açısından yapılan analizlerde, Türkiye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanları, Suriye uyruklu öğrencilerin puanlarına kıyasla anlamlı derecede daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç, Türkiyeli öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı daha olumlu bir tutum sergilediğini göstermektedir. Türkiye ve Suriye uyruklu öğrenciler

arasındaki derse yönelik bu farklılık dil engelleri, kültürel uyum sorunları, sosyo ekonomik farklılık, aidiyet duygusu ve psikolojik faktörler nedeniyle oluşmuş olabilir. Alan yazında, Türkiye ve Suriye uyruklu ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını doğrudan karşılaştıran bir çalışma bulunmamakla birlikte, yabancı uyruklu öğrencilerin bu derse yönelik tutumlarını inceleyen araştırmalar mevcuttur. Örneğin, Yaman vd. (2023) tarafından yapılan “Sığınmacı Öğrencilerin Topluma Entegrasyonunda Sosyal Bilgiler Dersinin Katkısının Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi” başlıklı çalışmada, Türkiye’de eğitim gören sığınmacı öğrencilerin sosyal bilgiler dersinden ne ölçüde faydalandığı ve bu dersin topluma uyum süreçlerine nasıl katkı sağladığı öğrenci görüşleri üzerinden incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal bilgiler dersi sığınmacı öğrenciler için büyük önem taşımaktadır. Bu ders, öğrencilerin Türkçe dil becerilerini geliştirmelerine, Türk kültürünü daha yakından tanımalarına ve yaşadıkları sorunlarla başa çıkmalarına yardımcı olmaktadır. Öğretmenlerin ders anlatım yöntemleri, öğrencilere yaklaşımları ve ders kitaplarının içeriği gibi faktörler, öğrencilerin derse olan ilgisini ve öğrenme düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Sonuç olarak, sosyal bilgiler dersinin sığınmacı öğrencilerin Türkiye’ye uyum sağlamaları ve topluma entegrasyonları açısından önemli bir rol oynadığı vurgulanmıştır.

Üstündağ-Şener ve Başkan (2021), “Sosyal Bilgiler Dersinde Geçen Kavramlara Yönelik Mülteci Öğrencilerin Algıları” adlı çalışma bulgularına göre, mülteci öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik algıları genel olarak olumludur. Öğrenciler bu dersi faydalı, eğlenceli, yeni bilgiler öğreten ve hayatı daha iyi anlamalarına yardımcı olan bir ders olarak değerlendirmiştir. Ancak, özellikle soyut ve günlük hayattan uzak kavramları anlamada zorluk yaşadıkları da tespit edilmiştir. Görüşmeye katılan öğrencilerden 7’si dersi faydalı, 5’i eğlenceli, 5’i yeni bilgiler öğreten, 4’ü hayatı kolaylaştıran, 3’ü Türkiye’yi ve Türk kültürünü tanıtan, 2’si ise geçmiş öğreten bir ders olarak nitelendirmiştir. Olumsuz görüş bildiren öğrencilerden 3’ü dersi zor bulduğunu, 2’si dersin ilgi çekici olmadığını ve 2’si de tarih konularını sevmediğini ifade etmiştir.

Şanlı (2019), “Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitime ve Sosyal Bilgiler Dersine Entegrasyonları Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri” başlıklı çalışmada, Suriye uyruklu öğrencilerin mevcut eğitim sisteminde ne kadar verim alabildiklerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Gaziantep’in Nizip ilçesindeki 22 sosyal bilgiler öğretmeniyle yapılan görüşmelerde, öğretmenlerin Suriyeli öğrenciler hakkındaki görüşleri ve yaşadıkları sorunlar incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin karşılaştığı en büyük sorun dil farklılığıdır. Katılımcı öğretmenlerin 8’i, Suriyeli öğrencilerin başarısını etkileyen en önemli faktörün dil problemi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin 4’ü öğrencilerin derse olan ilgisizliğinin başarılarını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Bazı öğretmenler, öğrencilerin okula ve sınıfa aidiyet duygusunun eksikliği veya akranlarıyla yaşadıkları sorunların da başarılarını olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Bu durum, bu çalışmada Türk uyruklu öğrencilerin Suriye uyruklu öğrencilere kıyasla daha olumlu tutum sergilemelerinde etkili olmuş olabilir.

Erten-Özalp (2019), “Sığınmacı Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Yaşadıkları Sorunlar” adlı çalışmada, sığınmacı öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde karşılaştıkları zorlukları ortaya koymayı ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmayı hedeflemiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılan çalışmada, 11 sosyal bilgiler öğretmeni ve 44 sığınmacı öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, sığınmacı öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarı düzeyleri yeterli seviyede değildir. Bu durumun en önemli nedeni olarak dil sorunu öne çıkmıştır. Öğrenciler, dil yetersizliği nedeniyle derse olan ilgi ve katılımlarının düşük olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, sığınmacı öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukların çözümüne yönelik stratejiler geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

4.2.Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Sonuçları ve Tartışma

Ortaokul öğrencileriyle yapılan görüşmelerde, katılımcıların büyük çoğunluğu (12 öğrenciden 9'ı) sosyal bilgiler dersinde mutlu olduklarını belirtmiştir. Bu durumun temel nedenleri arasında öğretmenlerini sevmeleri, dersi eğlenceli bulmaları ve ders sırasında yeni bilgiler öğrenmeleri gibi faktörler yer almaktadır. Bununla birlikte, 3 öğrenci sosyal bilgiler dersinde sıkıldıklarını ifade etmiştir. Bu öğrenciler, bazı konuların anlaşılmasının zor olması ve ders içeriklerinin uygulamadan yoksun olmasını sıkılma nedenleri olarak göstermiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik duygusal tepkilerinde çeşitli değişkenlere göre farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Uyruk değişkeni açısından incelendiğinde, Suriyeli öğrencilerin %83,3'ü (n=5) olumlu duygular ifade ederken, bu oran Türkiye'de %66,7 (n=4) olarak belirlenmiştir. Olumsuz duygu ifade edenlerin oranı ise Suriyeli öğrencilerde %16,7 (n=1), Türkiye'de %33,3 (n=2) şeklindedir. Cinsiyet değişkenine göre, erkek öğrencilerin %83,3'ü (n=5) olumlu duygular bildirirken, kız öğrencilerde bu oran %66,7 (n=4) olarak ölçülmüştür. Olumsuz duygu ifade eden öğrencilerin oranı erkeklerde %16,7 (n=1), kızlarda ise %33,3 (n=2) düzeyindedir. Sınıf düzeyi açısından yapılan analizlerde dikkat çekici sonuçlar elde edilmiştir. 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin tamamı (%100) olumlu duygular ifade ederken, 7. sınıf öğrencilerinde bu oran %25'e (n=1) düşmektedir. 7. sınıf öğrencilerinin %75'i (n=3) olumsuz duygular bildirmiştir.

Üstündağ-Şener ve Başkan (2021) tarafından yapılan "Sosyal Bilgiler Dersinde Geçen Kavramlara Yönelik Mülteci Öğrencilerin Algıları" başlıklı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan mülteci öğrencilerin büyük bir kısmı sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu algılar taşımaktadır. Öğrencilerden 7'si dersi faydalı, 5'i eğlenceli, 5'i yeni bilgiler öğreten, 4'ü hayatı kolaylaştıran, 3'ü Türkiye'yi ve Türk kültürünü tanıtan, 2'si ise geçmiş öğreten bir ders olarak değerlendirmiştir. Ancak olumsuz görüş bildiren öğrencilerden 3'ü dersi zor bulduğunu, 2'si dersin ilgi çekici olmadığını ve 2'si de tarih konularını sevmediğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin ilgisini en çok çeken konular arasında tarih, coğrafya ve kültür konuları yer almaktadır. Türkiye'de öğrencilerin ilgi alanlarına bakıldığında coğrafya konuları 4 öğrenci tarafından, haklar konusu 2 öğrenci, iletişim 1, kültür 1 ve tarih konusu 1 öğrenci tarafından ilgi çekici olarak görülmüştür. Suriyeli öğrenciler ise tarih (5 öğrenci), afetler (1 öğrenci), iletişim (2 öğrenci) ve coğrafi konular (2 öğrenci) daha çok ilgilerini çekmiştir. Suriyeli öğrencilerin kendi tarih konularına ve kültürel geçmişleriyle bağlantılı konulara (Suriye-Arap tarihi) özel ilgi gösterdikleri görülmektedir. Öğrencilerin derste zorlandıkları ya da dersten soğudukları noktalar ele alındığında, Türkiye'de öğrencilerin daha çok derste çok yazı yazdırılmasından (5 öğrenci), anlatım yönteminden (3 öğrenci), bazı konuların anlaşılmasından (3 öğrenci) ve uygulama eksikliğinden (1 öğrenci) yakındıkları anlaşılmaktadır. Öğrenciler, derste çok yazı yazmanın, öğretmenin sınıfta uygulamalı yöntemler kullanmaması ve sıkıcı anlatım tarzının kendilerini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca Osmanlı tarihi gibi bazı konuların karmaşıklığı ve detaylı içeriği öğrenciler tarafından zorlayıcı bulunmuştur. Suriyeli öğrencilerde ise öne çıkan sorunlar; ezber gerektiren bilgiler (2 öğrenci), ödev yükü (1 öğrenci), bazı konuların karmaşıklığı ve anlaşılmasında (2 öğrenci) ve derste çok yazı yazma (1 öğrenci) olmuştur. Öğretmen anlatımıyla ilgili olumsuz yorumlar daha azdır. Ezbere dayalı öğrenmenin motivasyonlarını azalttığını belirten öğrenciler, özellikle çok yazı yazdırılan etkinliklerden hoşlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, kız öğrencilerde bazı konuların karmaşık olup anlaşılmasında ve aşırı yazı yazmaya yönelik şikâyetler daha sık dile getirilmiş, erkek öğrencilerde ise genellikle ezber ve ödev yükü gibi somut sorunlar ön plana çıkmıştır. Sınıf düzeyinde ise benzer olumsuzlukların ifade edildiği dikkat çekmektedir.

Öğrenciler, bu konulara olan ilgilerini eğlenceli etkinlikler, merak uyandıran içerikler ve kişisel ilgi alanlarıyla ilişkilendirmiştir. Ancak Erten-Özalp (2019) tarafından yürütülen "Sığınmacı Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde Yaşadıkları Sorunlar" başlıklı çalışmada, sığınmacı öğrencilerin kültür konularına ilgi duydukları, ancak tarih ve coğrafya konularına karşı

ilgisiz kaldıkları tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin ilgi alanlarının ve ihtiyaçlarının farklılık gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Araştırmalar, teknolojik araçların ve çeşitli öğretim yöntemlerinin sosyal bilgiler derslerinde kullanılmasının, öğrencilerin derse aktif katılımını artırmaya yaradığını öne sürmektedir. Bu yaklaşım, özellikle sığınmacı öğrencilerin uyum süreçlerini hızlandırabilir ve öğrenme deneyimlerini zenginleştirebilir. Bu bağlamda, sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi ve sığınmacı öğrencilere özel öğretim materyalleri ile ölçme araçlarının geliştirilmesi önerilmiştir.

Öğrenciler, sosyal bilgiler dersinde karşılaştıkları bazı sorunlardan rahatsızlık duyduklarını belirtmiştir. Bu sorunlar arasında; yazı yazma yoğunluğu, öğretmenin ders işleyiş yöntemi (uygulama eksikliği ve tekdüze anlatım), bazı konuların anlaşılmasının zor olması ve ezber gerektiren içerikler öne çıkmaktadır. Öztürk ve Baysal (1998) tarafından yapılan bir çalışmada, 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin tutumları incelenmiş ve bu derste başarılı olan, öğretmeniyle iyi iletişim kuran ve öğretim etkinliklerine aktif olarak katılan öğrencilerin daha olumlu bir tutum sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Hobbs (2000) ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını inceleyen bir araştırma yapmış ve sosyal bilgiler dersinin okullarda düşük bir statüye sahip olduğunu, öğrenciler tarafından pek sevilmediğini tespit etmiştir. Hobbs’a göre, bu durumun temel nedenleri arasında dersin büyük ölçüde ders kitabına ve masa başı çalışmalarına dayanması, öğrencilere aktif katılım fırsatı sunulmaması yer almaktadır. Öğrenciler, sosyal bilgiler dersini içeriğinden değil, öğretilme biçiminden dolayı sıkıcı bulduklarını ifade etmiştir. Moroz ve Hansberry (2001), Avustralya’da kız ve erkek ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Araştırma sonucunda, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının düşük olduğu ve bunun nedenleri arasında öğretmen merkezli eğitim ve ilgi çekici konuların eksikliği olduğu belirlenmiştir. Uysal (2022) ise “Sosyal Bilgiler ve Göçmen Öğrenciler: Meta-Sentez Çalışması” başlıklı araştırmasında, sosyal bilgiler dersi ile göçmen öğrencilerin başarı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada, öğrencilerin derslerde aktif rol almalarının, özellikle göçmen öğrencilerin başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Etkileşimin yüksek olduğu bir öğrenme ortamı, öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarını sağlamak ve derse olan ilgilerini artırarak motivasyonlarını güçlendirmektedir. Ayrıca, sosyal bilgiler dersi ve göçmen öğrencilerle ilgili yapılan “algı ve görüşler” konulu çalışmaların bulguları birleştirilmiş ve etkileri karşılaştırılmıştır. Bu analizler, sosyal bilgiler dersinin işleniş yöntemleri ve öğretmenlerin yaklaşımlarının, göçmen öğrencilerin derse olan ilgilerini ve öğrenme süreçlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur. Özellikle dil sorunlarının çözülmesi ve öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden yöntemlerin kullanılması, dersin etkinliğini artırmış ve göçmen öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde geliştirmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde yazı yazma yoğunluğu ve etkinliklerin yetersizliği, öğrencilerin derse karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmaktadır. Ancak, geleneksel yazı yazdırma etkinlikleri yerine modern ve öğrenme odaklı yazma etkinliklerinin kullanılması, bu durumu olumlu yönde değiştirebilir. Ay ve Başbüyük (2022) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinlikleri Kullanımına İlişkin Öğrenci Deneyimleri” başlıklı çalışmada, sosyal bilgiler dersinde bilginin etkili bir şekilde öğrenilmesi ve kalıcı öğrenmenin sağlanması için farklı öğretim yöntemlerinin kullanılmasının önemi vurgulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrenme amaçlı yazma etkinliklerinin öğrenci başarısını artırdığı ve derse karşı tutumu olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmenin yanı sıra düşünme, iletişim ve problem çözme gibi becerilerine de katkı sağlamaktadır. Katılımcılar, bu etkinliklerin derslerde daha sık kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Kayaalp (2020) ise “Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenme Amaçlı Yazma Etkinliklerini Kullanmanın Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi” başlıklı çalışmada, öğrenme odaklı yazma etkinliklerinin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimi üzerindeki etkilerini incelemiştir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin yazma becerilerinin zamanla geliştiğini ve bu etkinliklerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerinde olumlu etkiler oluşturduğunu göstermiştir. Öğrenciler, bu etkinlikler sayesinde akademik başarılarının arttığını, kalıcı öğrenmeler sağladıklarını ve demokratik yaşam konusunda farkındalık kazandıklarını belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğrencilerin yarısı sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve ödev yapmaktan hoşlanırken, diğer yarısı hoşlanmamaktadır. Ödevleri eğlenceli ve araştırmaya dayalı bulanlar, ders çalışmaktan hoşlandıklarını ifade ederken; çok yazı yazmaya dayalı ve sıkıcı ödevler, olumsuz görüşlere yol açmaktadır. Genel olarak 12 öğrenciden 6'sı sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve verilen ödevleri yapmaktan hoşlandığını ifade ederken kalan altı öğrenci ise sosyal bilgiler dersine çalışmayı ve ödev yapmayı sevmediğini ifade etmiştir. 6 Türkiyeli öğrenciden 3'ü sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve ödev yapmaktan hoşlanmadığını, diğer 3'ü ise hoşlanmadığını ifade etmiştir. Etkinlik temelli, araştırmaya dayalı ve kısa ödevler öğrencilerin hoşuna giderken, dersi sıkıcı olarak gören veya ders çalışmayı sevmeyen öğrenciler ise sosyal bilgiler dersine çalışmak ve ödev yapmak istemediğini ifade etmiştir. Suriye uyruklu öğrenciler açısından bakıldığında 6 öğrenciden 4'ü sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve ödevleri yapmaktan hoşlandığını, 2 öğrenci ise hoşlanmadığını ifade etmiştir. Test sorusu çözmeye dayalı ödevler, ders çalışmanın hafızada kalıcı bilgiler tuttuğuna dair inanç, ödevin veya derse çalışmanın dersteki eğlenceli anıları hatırlatması ve araştırmaya dayalı ödevlerin verilmesi öğrencilerin olumlu cevaplar vermesinde etkili olmuştur. Yazı yazmak istememe ve etkinlik temelli olmayan ödevler ise öğrencilerin olumsuz görüş sunmasında etkili olmuştur. Cinsiyet açısından bakıldığında 6 kız öğrenciden 3'ü sosyal bilgiler dersine çalışmaktan ve ödev yapmaktan hoşlandığını ifade etmiş, 3 kız öğrenci ise hoşlanmadığını belirtmiştir. Erkek öğrenciler açısından 6 öğrenciden 4'ü hoşlandığını 2'si ise hoşlanmadığını ifade etmiştir. Duru ve Çoğmen (2016) çalışmalarında öğrencilerin en çok etkinlik temelli (proje, tasarım vb.) ev ödevlerinden hoşlandıklarını, uzun zaman alan, yazı yazma ve okuma gibi ödevlerden ise hoşlanmadıklarını ortaya koymuşlardır. Kalyoncu (2020) çalışmasında öğrencilerin genellikle eğlenceli, resimli, kısa ve kolay ödevler istedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ders saatinin yeterliliği konusunda öğrenciler ikiye ayrılmıştır. Bazı öğrenciler ders süresinin artırılmasını isterken, bu sayede etkinliklerin artacağını ve konuların daha detaylı işlenebileceğini düşünmektedir. Diğerleri ise ders süresinin yeterli olduğunu, uzayan derslerin sıkıcı olabileceğini ifade etmiştir. Bu durum, öğrencilerin ders süresiyle ilgili farklı beklentilere sahip olduğunu göstermektedir.

4.3. Nicel ve Nitel Verilerin Birlikte Değerlendirmesi

Araştırmanın bulguları, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları konusunda ilgi çekici sonuçlar ortaya koymaktadır. Nitel verilerin analizi, görüşme yapılan 12 öğrencinin 8'inin sosyal bilgiler dersinde mutlu olduğunu ifade ettiğini, bir öğrencinin ise olumlu anlamda şaşkınlık hissettiğini göstermektedir. Bu sonuçlar, nicel verilerle paralellik göstererek öğrencilerin genel olarak derse karşı olumlu bir tutum sergilediğini desteklemektedir. Mann-Whitney U testi sonuçları, kız ve erkek öğrenciler arasında sosyal bilgiler dersine yönelik tutum açısından anlamlı bir fark olduğunu ortaya çıkarmıştır. Analizler, kız öğrencilerin tutum puanlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğunu göstermektedir. Bu eğilim, her iki uyruk grubunda da benzer şekilde gözlemlenmiştir. Suriye uyruklu kız öğrenciler, Suriye uyruklu erkek öğrencilere kıyasla daha olumlu bir tutum sergilerken, Türkiye uyruklu kız öğrenciler de Türkiye uyruklu erkek öğrencilerden daha olumlu bir tutuma sahiptir. Ancak nitel ve nicel veriler arasında ilginç bir farklılık dikkat çekmektedir. Duygusal ifadelerin analiz edildiği nitel verilerde, erkek öğrencilerin %83,3'ünün pozitif duygular ifade ettiği görülürken, kız öğrencilerde bu oran %66,67 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu, nicel verilerde kız öğrencilerin daha olumlu tutum puanlarına sahip olduğunun tespit edilmesiyle bir çelişki oluşturmaktadır. Nicel ölçümler kız öğrencilerin daha olumlu tutum sergilediğini gösterirken, nitel görüşmelerde erkek öğrencilerin daha yüksek oranda pozitif duygu ifade ettiği ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın nicel bulguları, Türkiye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutum puanlarının Suriye uyruklu öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğunu göstermektedir ($U=46662.500$, $p<0.05$). Etki büyüklüğü değeri ($r=0.295$), gruplar arasındaki bu farkın orta düzeyden biraz düşük bir etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir. Bu farklılığın 5., 6. ve 7. sınıf düzeylerinin tümünde tutarlı bir şekilde gözlemlenmesi, sonucun güvenilirliğini desteklemektedir. Ancak nitel veriler, bu bulgularla kısmen çelişen bir tablo ortaya koymaktadır. Görüşme yapılan Suriyeli öğrencilerin büyük çoğunluğu (6 öğrenciden 5'i) sosyal bilgiler dersine yönelik olumlu duygular ifade ederken, Türkiyeli öğrencilerde bu oran daha düşük kalmıştır (6 öğrenciden 4'ü). Özellikle 7. sınıf düzeyindeki Türkiye uyruklu öğrencilerin olumsuz ifadelerinin daha belirgin olduğu görülmüştür. Bu görünürdeki çelişkinin olası nedenleri arasında örneklem büyüklüklerindeki farklılık öne çıkmaktadır. Nicel veriler 755 öğrenciden oluşan geniş bir örneklemeye dayanırken, nitel veriler sadece 12 öğrenciyle yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Ayrıca, nicel ölçümlerin tutumun bilişsel ve davranışsal boyutlarını da kapsamına karşın, nitel verilerin daha çok duygusal tepkileri yansıtmaları da bu farklılığı açıklayabilir. Bu bulgular, uyruk ve tutum ilişkisinin çok boyutlu bir şekilde ele alınması gerektiğini ve farklı veri toplama yöntemlerinin birbirini tamamlayıcı şekilde kullanılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Nitel verilere göre sınıf düzeyi açısından yapılan değerlendirmede görüşme yapılan 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin tamamı (8 öğrenci) derse ilişkin olumlu duygularını ifade ederken, 7. sınıf öğrencilerinde bu durum önemli ölçüde değişmektedir. 7. sınıf öğrencilerinin yalnızca dördte biri (%25, 1 öğrenci) olumlu duygular belirtmiş, büyük çoğunluğu (%75, 3 öğrenci) ise olumsuz duygularını dile getirmiştir. Bu bulgular, nicel verilerle paralellik göstererek üst sınıflara geçişle birlikte derse yönelik tutumlarda bir gerileme olduğunu desteklemektedir. Uyruk bazında yapılan incelemelerde de benzer bir eğilim gözlemlenmiştir. Suriye uyruklu öğrenciler arasında, 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin tümü derse ilişkin mutluluk duyduklarını ifade ederken, 7. sınıf düzeyinde bu olumlu tutum belirgin şekilde azalmıştır. Suriyeli 7. sınıf öğrencilerinden biri mutlu olduğunu belirtirken, bir diğer öğrenci dersten sıkıldığını dile getirmiştir. Türkiyeli öğrencilerde de aynı şekilde, 7. sınıf düzeyinde olumsuz duygusal ifadelerin arttığı görülmüştür. Bu sonuçlar, sınıf seviyesinin yükselmesiyle birlikte öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarında gözlenen olumsuz değişimin, uyruktan bağımsız olarak genel bir eğilim olduğunu göstermektedir. Nitel verilerin analizi, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını etkileyen önemli faktörleri ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilerin önemli bir bölümü, dersin sıkıcı ve monoton bir şekilde işlenmesinden, aşırı yazı yazma gerekliliğinden ve uygulamalı etkinliklerin yetersizliğinden yakınmaktadır. Bu bulgular, öğretim yöntemlerinin öğrenci tutumları üzerindeki belirleyici rolünü açık bir şekilde gözler önüne sermektedir. Özellikle nicel verilerde tespit edilen sınıf düzeyi arttıkça tutumların olumsuzlaşması eğiliminin altında, bu tür öğretimsel sorunların yattığı düşünülebilir. Geleneksel ve pasif öğrenmeye dayalı bu yaklaşımın, öğrencilerin derse olan ilgisini azalttığı ve motivasyonlarını düşürdüğü anlaşılmaktadır. Bu durum, nicel verilerde gözlemlenen genel tutum farklılıklarının ve olumsuz eğilimlerin nedenlerinden biri olmuş olabilir.

Nicel veriler, geniş örneklem grubundan elde edilen istatistiksel sonuçlarla genel eğilimleri ve anlamlı farklılıkları objektif bir şekilde yansıtmaktadır. Nitel veriler ise bu genel eğilimlerin arka planındaki nedenleri, öğrencilerin bireysel deneyimlerini ve derinlemesine duygu-düşünce dünyalarını anlamlandırmamıza olanak tanımaktadır. Cinsiyet ve uyruk değişkenlerinde karşılaşılan bazı görünür çelişkiler, tutum ölçümünün farklı boyutlarından (genel tutum puanı ile anlık duygusal tepkiler arasındaki fark), örneklem büyüklüklerindeki değişkenlikten veya kültürel-kişisel faktörlerin etkileşiminden kaynaklanmış olabilir. Bu iki veri türünün birlikte değerlendirilmesi, araştırma bulgularının daha kapsamlı ve bütüncül bir şekilde yorumlanmasını mümkün kılmaktadır.

4.3.Öneriler

Bu bölümde, sosyal bilgiler öğretmenlerine ve bu alanda çalışma yürütecek araştırmacılara yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur:

1. Derslerin sürekli tekdüze ve sunum şeklinde işlenmesi yerine, öğrencilerin aktif olarak katılabileceği ve eğlenebileceği öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.
2. Sosyal bilgiler dersindeki konular, öğrencilerin gündelik hayatlarıyla ilişkilendirilerek işlenmelidir.
3. Derste yazı yazdırma yoğunluğu azaltılmalı ve modernleştirilmelidir. Geleneksel yazı yazdırma yöntemi yerine öğrenme amaçlı yazı yazdırma yöntemleri (dijital araçlar, zihin haritaları, kavram haritaları, etkileşimli defterler, günlük tutma, problem çözme yazıları gb.) tercih edilmelidir.
4. Ödevlerde sürekli yazı yazma yerine, öğrencilerin merakını uyandıran ve araştırmaya yönlendiren görevler verilmelidir.
5. Türkiye ve Suriye uyruklu öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını karşılaştıran daha fazla araştırma yapılmalı ve sınıf seviyesi arttıkça tutumların neden düştüğü detaylı bir şekilde incelenmelidir.
6. Sosyal bilgiler öğretmenleri derslerinde etkinlik temelli öğretim, drama, oyunlaştırma ve farklılaştırılmış öğretime daha fazla yer vermelidir.

Etik KomiteOnayı: Bu araştırma için Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 02.10.2024 tarih ve E-87841438-302.08.01-556382 sayılı etik izin alınmıştır. Ayrıca, 11.11.2024 tarih MEB.TT.2024.005504 başvuru nolu Millî Eğitim Bakanlığında izin alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Yazarlar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için eşit düzeyde katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması: Yazar(lar); bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar(lar); bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi: Yazar (lar); bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir yapay zekâ aracından faydalanmamıştır.

Teşekkür: Değerli editörlerimize ve hakemlerimize teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Aktepe, V., Tahiroğlu, M., & Sargın, S. (2014). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 259–272.
- Akyürek Tay, B., & Çiçek, N. (2023). Attitudes and beliefs of 4th grade primary school students toward the social studies course. *International Journal of Modern Education Studies*, 7(2), 562–595.
- Altıntaş, S. U. (2005). İlköğretim 7. sınıf öğrencisinin sosyal bilgiler konusuna yönelik tutumu. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 1–12.
- Ay, A., & Başbüyük, A. (2022). Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanımına ilişkin öğrenci deneyimleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 1112–1131. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1146311>
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Sage.
- Çelen, A. (2014). 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarının incelenmesi (Malatya örneği) [Yüksek lisans tezi], İnönü Üniversitesi.
- Dundar, S., & Rapoport, A. (2014). Elementary students' attitudes toward social studies, math, and science: An analysis with the emphasis on social studies. *The Councilor: A Journal of the Social Studies*, 75(2), Article 5.
- Duru, S., & Çoğmen, S. (2017). İlkokul ve ortaokul öğrencileri ile velilerin ev ödevine yönelik görüşleri. *İlköğretim Online*, 16(1), 354–365.
- Ekin, H. (2021). Suriyeli ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler algısının çiz-yaz-anlat tekniği ile incelenmesi [Yüksek lisans tezi], Gaziantep Üniversitesi.
- Emmideme. (2023). Attitudes of high school students and teachers towards social studies course: The case of Nanumba north region of Ghana. *Open Access Library Journal*, 10(9). <https://doi.org/10.4236/oalib.1110634>
- Ergin, A. (2006). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları [Yüksek lisans tezi], Pamukkale Üniversitesi.
- Erten Özalp, R. (2019). Sığınmacı öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde yaşadıkları sorunlar [Yüksek lisans tezi], Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Gün, E. (2023). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik inanç ve motivasyonları [Yüksek lisans tezi], Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.
- Gürsoy, G., & Uğurlu, B. (2018). Eğitim bilişim ağı tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, 8(2), 67–89. <https://doi.org/10.17943/etku.349499>
- Hansbery, L., & Moroz, W. (2001, December 2–6). *Male and female students' attitudes toward social studies—A case study* [Conference presentation]. Australian Association for Research in Education (AARE) 2001 Conference: Crossing Borders: New Frontiers for Educational Research, Fremantle, Western Australia, Australia.
- Hobbs, D. M. (2000). *Attitudes of lower secondary school students toward social studies at an independent school: A case study* [Onur tezi, Edith Cowan Üniversitesi]. Edith Cowan University Research Online. https://ro.ecu.edu.au/theses_hons/811
- İlgaz, S. (2018). Beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Öğrenme Dergisi*, 7(4), 154–162.
- Kaçar, T. (2019). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi motivasyon düzeyleri. *Turkish Studies*, 14(5), 2433–2448. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.36834>

- Kalyoncu, A. (2020). *İlkokul 4. sınıf düzeyinde ev ödevi tekniğine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Çanakkale Üniversitesi.
- Kan, Ç. (2006). Etkili sosyal bilgiler öğretimi arayışı. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 537–544.
- Kandemir, K., Kaymakçı, S., & Yılmaz, A. (2023). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Educational Academic Research*, (51), 19–25. <https://doi.org/10.5152/AUJKKEF.2023.222655>
- Karaçağıl, C., & Avaroğulları, A. (2017). Sosyal bilgiler derslerinde öğrenme amaçlı yazma etkinlikleri kullanımının öğrenci akademik başarısına etkisi. *International Journal of Innovative Research in Education*, 4(2). <https://doi.org/10.18844/ijire.v4i2.1259>
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler* (32. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karasu Avcı, E., & Faiz, M. (2020). Communication skills of secondary school students and their attitudes towards social studies course. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(4), 175–191.
- Kayaalp, F. (2020). *Sosyal bilgiler dersinde öğrenme amaçlı yazma etkinliklerini kullanmanın bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Kızılay, N. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenim: Bana göre iyi vatandaş / My social studies teacher: A good citizen in my opinion. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish*, 10(11), 987–1006. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8468>
- Oğur, M. (2009). *Altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi], Pamukkale Üniversitesi.
- Özkal, N., & Çetingöz, D. (2006). Akademik başarı, cinsiyet, tutum ve öğrenme stratejilerinin kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 46(46), 259–275.
- Öztürk, C., & Baysal, A. G. N. (1999). İlköğretim 4-5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 11–20.
- Pallant, J. (2017). *SPSS Kullanma kılavuzu: SPSS ile adım adım veri analizi* (S. Balcı & A. Ahi, Çev.) (6. baskı). Anı Yayıncılık.
- Sağdıç, Y. (2013). *6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi], Fırat Üniversitesi.
- Sarıahmetoğlu, H. (2019). *Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim sistemine uyumunda karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri* [Yüksek lisans tezi], Kastamonu Üniversitesi.
- Şanlı, B. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitime ve sosyal bilgiler dersine entegrasyonları hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri* [Yüksek lisans tezi], Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Şimşek, H., & Demir, A. (2012). The second level of primary school students' attitudes toward social sciences course and the relationship between their attitudes and academic success. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 13(2), 1–20.
- Şimşek, N. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde cbs temelli uygulama ve etkinliklerin öğrenci başarısı ve derse karşı tutumuna etkisi* [Doktora tezi], Gazi Üniversitesi.
- Taşçı, F. (2009). Bir sosyal politika sorunu olarak göç. *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 10(4), 177–204.

- Tatan, M. (2016). *Sosyal bilgiler dersinin yabancı uyruklu öğrenciler üzerindeki vatandaşlık algılarına etkisi: Tokat ili örneği* [Yüksek lisans tezi], Gazi Osman Paşa Üniversitesi.
- Thiveos, K., & Moroz, W. (2001, Aralık 2–6). *Factors affecting secondary students' attitudes toward social studies: A case study* [Konferans sunumu]. Australian Association for Research in Education 2001 Conference: Crossing Borders: New Frontiers for Educational Research, Fremantle, Western Australia.
- Tosun, M., & Nalçacı, A. (2023). Öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik motivasyonları ile derse yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 173–188.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29–63.
- Tünkler, V. (2022). Sosyal bilgiler dersinde öğrenci motivasyonu: Beklenti-değer yaklaşımı. *Millî Eğitim Dergisi*, 51(233), 219–236.
- Uslu, F., & Demir, E. (2023). Nitel bir veri toplama tekniği: Derinlemesine görüşme. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 40(1), 289–299. <https://doi.org/10.32600/huefd.1184085>
- Uysal, M. (2022). Sosyal bilgiler ve göçmen öğrenciler: Meta-sentez çalışması. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 5(2), 70–94. <https://doi.org/10.47503/jirss.1195748>
- Ültay, E., Dönmez Usta, N., & Durmuş, T. (2017). Eğitim alanında yapılan zihinsel model çalışmalarının betimsel içerik analizi. *Yaşadıkça Eğitim*, 31(1), 21–40.
- Üstündağ Şener, N., & Başkan, Z. (2021). Sosyal bilgiler dersinde geçen kavramlara yönelik mülteci öğrencilerin algıları. *Millî Eğitim Dergisi*, 50(1), 595–612. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.960496>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K., & Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgilere karşı tutumlarının incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 3(11), 34–50.

Examining the Attitudes of Turkish and Syrian Secondary School Students to Social Studies Course in the Context of Various Variables

Mahsun MUTLU, Ministry of National Education, ORCID ID: 0009-0004-7036-7913

Turan KAÇAR, Gaziantep University, ORCID ID: 0000-0001-8390-7262

Highlights

- The attitude of Turkish secondary school students is more positive than that of Syrian students.
- The attitude of female students is more positive than that of male students.
- The attitude of lower grades is higher than that of upper grades.
- The intensity of traditional expression and writing negatively affects the attitude.

Öz

This research aims to examine the attitudes of 5th, 6th and 7th grade middle school students towards social studies course and to compare whether these attitudes differ according to gender, grade level and nationality variables. In the study conducted with 755 students studying in four middle schools in Nizip district of Gaziantep, explanatory sequential mixed design from mixed research methods was used. Quantitative data was collected with screening model and qualitative data was collected with phenomenological design. Social studies attitude scale was applied in the quantitative dimension of the research. Interview questions were prepared by benefiting from the literature and receiving expert opinion. Quantitative data were evaluated with SPSS 30 package program and qualitative data were evaluated through content analysis. Since there was no normal distribution for gender and nationality variables, Mann Whitney U test and Kruskal Wallis test, which are nonparametric tests, were applied. The general average of the students towards social studies course was 3.55, and this rate shows that the students have a high attitude at the level of "I quite agree". The research results showed that the attitudes of female students were more positive than male students, the attitudes of Turkish national students were higher than Syrian students, and the attitudes of 5th and 6th grade students were more positive than 7th grade students. In terms of nationality variable, the attitudes of Turkish and Syrian female students towards the course were found to be higher than those of male students. The findings obtained from the interviews show that the majority of students were happy in social studies course. While students were interested in history, geography and culture subjects, the intensity of writing, writing-based assignments and traditional teaching methods negatively affected their attitudes.

Keywords: Social studies, Attitude, Nationality

Inönü University
Faculty of Education Journal
Vol 26, No 2, 2025
pp. 1170-1218
[DOI](#)
10.17679/inuefd.1650146

Article Type
Research Article

Received
03.03.2025

Accepted
13.08.2025

Recommended Citation

Mutlu, M. & Kaçar, T. (2025). Examining the attitudes of Turkish and Syrian middle school students towards social studies course in the context of various variables. *Inönü University Faculty of Education Journal*, 26(2), 1170-1218. DOI: 10.17679/inuefd.1650146

This article was produced from a master's thesis accepted by Gaziantep University, Institute of Educational Sciences in June 2025.

1.Introduction

Human history is a dynamic process shaped by migration movements. People have sometimes had to migrate of their own volition and sometimes under the pressure of external factors. Wars in particular are one of the most important reasons why people have to leave their homelands and settle in other regions (Tunç, 2015). Taşçı (2009) states that millions of people migrate from one place to another every year for different reasons. The civil war that broke out in Syria in 2011 caused an intense migration flow to Turkey as well as to neighboring countries. Turkey, which is seen as a safe country, has become one of the countries most affected by this wave of migration. Turkey has not only met the sheltering needs of refugees, but has also taken important steps for children of school age. In this context, educational institutions were built in 25 container and tent cities in 10 different provinces for 4 years (Tatan, 2016). According to Sarıahmetoğlu (2019), the process of immigrant individuals adapting to the country they live in and, most importantly, their education has become a subject to be studied. In this context, it is of great importance for students to develop positive attitudes towards the social studies course in terms of achieving the specific objectives of this course. Therefore, social studies education plays a critical role especially in the adaptation processes of immigrant students to their new environment. According to Şimşek (2007), the social studies course emerged in order to meet American interests and needs originating from society after 1916. The reasons for this include the need to ensure that those who immigrated to the United States become good citizens and to accelerate their adaptation to society. With the social studies course, values such as socialization, creating national consciousness, patriotism, justice, love, respect, helpfulness, and honesty are conveyed to individuals. In addition, the social studies course has undertaken important tasks in preparing individuals for life, transferring cultural heritage to the future, and raising individuals as useful citizens for their country. As a result of his interviews with foreign students, Tatan (2019) stated that; He stated that citizenship consciousness instills a sense of belonging to the environment we live in to foreign nationals, while paving the way for a citizenship that is more sensitive to the society they live in, more interested in problems and more responsible. Social studies is a course that aims to ensure that students become equipped to adapt the knowledge and experiences they acquire to their lives by being integrated with their society, and to grow up as good citizens (Kızılay, 2015). In addition, social studies course contributes to the development of individuals as individuals who know and use their rights while providing them with effective decision-making and problem-solving skills. Considering how important social studies course outcomes, skills and values are, it is of great importance that students have positive attitudes towards this course. Attitudes are behavioral expressions that reflect students' emotional and intellectual tendencies towards the course. According to Uğurlu (2018), attitude is a tendency towards positive or negative feelings, thoughts and behaviors towards an object and that this tendency is shaped as a result of experiences. Liking the course will contribute to learning that course (Kan, 2006). This study focused on demographic variables such as gender, grade level and nationality in determining students' attitudes towards social studies. Gender and grade level variables have been frequently examined in the literature, but there is a lack of comparison in terms of nationality variable. The gender variable can create significant differences in students' attitudes towards courses. Indeed, many studies show that the attitudes of male and female students towards social studies course differ and that these differences can affect the learning process. It can be said that this study provides an additional data point to the existing literature by examining the relationship between gender and attitude towards social studies course in a different context (Turkish and Syrian students). It can also be said that it sheds light on the contradictory findings on this subject and paves the way for creating new hypotheses for future research.

Similarly, the grade level is directly related to the students' cognitive development levels, their interests and attitudes towards the course content. Another issue emphasized in

the literature is that students' attitudes towards the social studies course may change positively or negatively as they get older. Another variable included in the study, nationality (Turkish and Syrian students), is closely related to the demographic structure of the Nizip district where the study was conducted. There are a significant number of Syrian students studying in Nizip, and the differences in the educational experiences of these students may be determinative of their attitudes towards the courses. In particular, the fact that the social studies course includes themes such as history, citizenship and cultural values may cause differences in the perceptions and attitudes of students of different nationalities towards this course. In addition, the fact that no comparison has been made in the literature regarding the nationality variable has been effective in the selection of this variable. It can be said that studies examining attitudes towards the social studies course are generally limited to a specific nationality or cultural context, while this study fills the gap in knowledge in this area by simultaneously addressing Turkish and Syrian students and offers the opportunity to compare the similarities and differences between the attitudes of students with different cultural backgrounds. This can provide an important data point for researchers interested in refugees, social studies course attitudes and comparisons of different nationalities. It was assumed that this variable was controlled by including schools that are socioeconomically similar in the sample selection. In this context, the study focused only on gender, grade level and nationality variables; other variables were excluded considering the scope, continuity and manageability of the data analysis process of the study. It is believed that these selected variables provide a sufficient framework for understanding students' attitudes towards the social studies course. As a result, the demographic variables selected in this study were determined in a way that is both compatible with important discussions in the literature and reflects the dynamics specific to the context in which the research was conducted. The findings obtained in this context are expected to contribute to policies and practices regarding social studies education.

In line with these explanations, this study aims to compare whether the attitudes of 5th, 6th and 7th grade students towards the social studies course, which is very important in terms of citizenship discipline, differ according to gender, grade level and nationality and to reveal the opinions of middle school students towards the social studies course. Many theses have been conducted on the level of students' attitudes towards the social studies course. However, in this thesis, unlike others, the attitudes of both Turkish and foreign (Syrian) students towards the social studies course were compared. In addition, some factors affecting students' attitudes towards the social studies course were revealed through interviews. In this respect, it is thought that this study will contribute to the field of social studies education.

Research sub-problems;

1. What are the students' opinions on their attitudes towards the social studies course and at what level are these attitudes?
2. Do students' attitudes towards the social studies course differ depending on their gender?
3. Do students' attitudes towards social studies vary according to their grade level?
4. Do students' attitudes towards social studies differ according to their nationality (Turkey or Syria)?
5. What are the feelings of students in social studies and what are the difficulties they face?

2.Method

2.1.Research Model

There are many methods to measure attitudes in research, in this study, an explanatory sequential mixed design was applied from mixed research methods to reveal the current attitude towards the social studies course as it is and to obtain more reliable results.

According to Creswell & PlanoClark (2018), an explanatory sequential mixed design is a design in which the researcher first collects and analyzes quantitative data, and then collects in-depth information with qualitative data to explain these results. In this study, quantitative data were obtained from a large sample and attitudes towards the social studies course were revealed, and then the reasons for these attitudes, their emotional dimensions and details about the learning environment were revealed through student interviews. The results were evaluated in a holistic manner by comparing both types of data. The qualitative dimension of the research was shaped by phenomenology, one of the qualitative research methods. Phenomenology is a type of research that aims to examine phenomena that are not fully understood but are not completely foreign to us (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this model, the researcher collects data through face-to-face interviews to obtain accurate and detailed information from participants (Gürbüz and Şahin, 2016). In the quantitative dimension of the research, the screening model was preferred. The screening model is a method that can generally be applied in a shorter time and at a lower cost compared to other research models. This model allows for generally valid conclusions to be drawn from the data obtained. It also allows for a comprehensive examination of the research question. Therefore, the screening model, which is suitable for measuring attitudes in the quantitative dimension of the research, was selected. According to Karasar (2017), the current situation is conveyed as it is in the screening model.

2.2. Universe and Sample

The universe of the research consists of students studying in secondary schools (5th, 6th and 7th grades) in the Nizip district of Gaziantep in the 2024-2025 academic year. The sample was limited to 755 students (Turkish and Syrian nationals) in the 5th, 6th and 7th grades studying in these schools. The sample is defined as a group selected from the research universe with a specific method and representing the universe (Karasar, 2017). The researcher determined the schools with the criterion sampling method, which is a non-random sampling method. Criterion sampling means examining all situations that meet the predetermined criteria (Baltacı, 2018). The basic criterion in this study is to select students from secondary schools where Syrian and Turkish students are concentrated. In the qualitative dimension of the research, a semi-structured interview was conducted with six Turkish and six foreign students (Syrian). This interview consisted of five questions and the participants were randomly selected on a voluntary basis from among 5th, 6th and 7th grade students. Table 1 shows the demographic characteristics and frequencies of the sample group examined within the scope of the research.

Table 1.

Distribution of the Sample Group by Demographic Characteristics

School	Grade	Girl	Male	Türkiye	Syria	Total
Salih	5	42	44	36	50	86
İlhan İ.H.	6	44	45	46	43	89
Middle School	7	44	34	35	43	78
E.Mebrur	5	21	24	21	24	45
e Okan	6	26	20	24	22	46
Middle School	7	36	26	40	22	62
Ali	5	38	31	29	40	69
Alkan	6	26	23	26	23	49
Middle School	7	35	30	37	28	45

B.Saide	5	28	18	25	21	46
Marufoğlu	6	32	28	36	24	60
u Middle School	7	30	27	45	12	57
Grand Total(N)		<i>402(N)</i>	<i>353(N)</i>	<i>403(N)</i>	<i>352(N)</i>	<i>755(N)</i>

A total of 755 students participated in the study; 246 (%32.58) from the 5th grade, 244 (%32.32) from the 6th grade, and 265 (%35.10) from the 7th grade. 403 (%53.38) of these students were Turkish nationals and 352 (%46.62) were Syrian nationals. 214 of the Turkish nationals were female and 189 were male. Among the Syrian nationals, there were 188 female students and 164 male students. Of the students who were applied the attitude scale, 402 (%53.25) were female and 353 (%46.75) were male. When the distribution by grade level is examined, it is seen that in the 5th grade, 14.70% are Turkish (111 students) and 17.88% are Syrian (135 students); in the 6th grade, 17.48% are Turkish (132 students) and 14.83% are Syrian (112 students); and in the 7th grade, 21.19% are Turkish (160 students) and 13.91% are Syrian (105 students).

Tablo 2.

Semi-Structured Interview Participant Characteristics

Group	5 th Grade	6th Grade	7 th Grade	Toplam
Turkish Girl	1	1	1	3
Turkish Boy	1	1	1	3
Syrian Girl	1	1	1	3
Syrian Boy	1	1	1	3
Total (N)	4	4	4	12

6 Turkish (3 female, 3 male) and 6 Syrian (3 female, 3 male) students participated in the semi-structured interview. 4 students participated from each grade level, 6 female and 6 male, totaling 12 students.

2.3.Data Collection Tools

This section includes the quantitative and qualitative data collection tools used in the study.

2.3.1.Social Studies Course Attitude Scale

This scale was developed by Kandemir et al. (2023) to measure the attitudes of middle school students towards the Social Studies course. It is a 5-point Likert-type scale consisting of a total of 20 items, 10 items contain positive and 10 items contain negative expressions. The scale has two sub-dimensions: "Attitudes Towards Teaching" and "Student Attitude". Of these sub-dimensions, "Attitudes Towards Teaching" includes 16 items, while "Student Attitude" includes 4 items. The Cronbach's Alpha coefficient for the entire social studies course attitude scale of the participants was calculated as .88. In the exploratory factor analysis conducted to examine the construct validity of the scale, the KMO value was .94 and the Bartlett test was significant at the level of .05. The variance ratio of the scale was determined as 56.70%. As a result of the CFA performed, it was seen that all goodness of fit index values " χ^2 (485.28) / Df (149), RMR (.050), AGFI (.900), GFI (.890), RMSEA (.075), NFI (.970), NNFI (.970), CFI (.980), SRMR (.050)" had a high level of fit and a good level of fit (Kandemir et al., 2023). However, in the analyzes conducted by the researcher, the Cronbach's Alpha coefficient was calculated as .80. The KMO value was .89 and the Bartlett test was significant at the level of .05. As a result, the findings obtained show that the attitude scale is a valid and reliable scale.

2.3.2.Semi-Structured Interview

In this study, a semi-structured interview technique was used to collect the qualitative data. In the preparation process of the interview form, the relevant literature was first examined in detail and a draft consisting of 8 questions was created accordingly. In order to increase the validity and reliability of the form, the opinions of two academicians who are experts in the field were obtained and as a result of the evaluations, the number of questions was reduced to 5 and finalized. This interview form, designed to contribute to the qualitative dimension of the research, aimed to analyze the reasons behind student attitudes in depth. Semi-structured interviews were conducted with a total of 12 students., and in this process, open-ended questions determined by the researcher in advance were directed to the participants with a flexible approach. A semi-structured interview can be carried out by the researcher in a way that open-ended questions are directed to the interviewer systematically in a certain plan (Uslu and Demir, 2023).

2.4. Data Analysis

After the data was collected and the valid attitude scales were classified, it was transferred to the SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 30.0 program. The items in the scale were scored as 'Strongly Disagree' 1, 'Disagree' 2, 'Undecided' 3, 'Agree' 4 and 'Strongly Agree' 5 and processed into the program. In order to reach accurate results, the reverse scoring method was applied to the negative items. While the differences in attitudes according to the grade level were analyzed with the Kruskal-Wallis test, whether the attitude changed according to the variables of gender and nationality was examined with the Mann Whitney U test. In addition, the attitudes of the students towards the social studies course and the factors affecting these attitudes were tried to be revealed with the content analysis method through semi-structured interview questions applied to 12 students. The interview data were coded under headings such as "Emotional Reactions", "Interesting Topics", "Challenging Topics", "Homework and Motivation" and "Lesson Duration" and then frequency analysis was performed. The students' answers were analyzed by arranging them in tables. Content analysis is a process that aims to bring together the results obtained from studies conducted on similar subjects, to collect them in a common area and to create a systematic and accessible source of information by classifying them according to similar characteristics. This method aims to organize scientific information, compare differences, classify them according to their characteristics and obtain theoretical results (Ültay et al., 2017).

3. Results

This section includes the results obtained from the quantitative and qualitative data applied to the students.

3.1. Findings Regarding the Quantitative Dimension

3.1.1. Findings Regarding the Attitude Towards the Social Studies Course

The first sub-problem of the study was expressed as "What are the attitudes of 5th, 6th and 7th grade secondary school students towards social studies course?" Within the scope of the study, the attitude scale towards social studies course was applied to 755 Turkish and Syrian students. The general attitude scores of the students towards the course are presented in Table 3.

Table 3.

Average of Attitudes of Turkish and Syrian National Secondary School Students Towards Social Studies Course

	N(Person)	Lowest score	Highest Score	Average	Standard Deviation
Average attitude score	755	1,75	5,00	3,5487	,65666
N	755				

According to Table 3, attitude scores toward social studies vary between 1.75 and 5.00. The average attitude score of Turkish and Syrian middle school students toward this course is 3.55. This average indicates a "high" level of agreement (the "Agree" option: 3.40–4.19 points for "high attitude").

3.1.2. Findings of Social Studies Course Attitude According to Gender Variable

The second research question of this study aims to determine whether the attitude is related to gender. The normal distribution of the data was checked with the Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk tests. Since the normal distribution was not provided, the Mann Whitney U test, which is the equivalent of the t test, was used.

Table 4.

Results of the Mann Whitney U Test on Attitude According to Gender Variable

Gender	N	Mean Rank	Total Rank	U	P
Male	353	340,93	120349,50	57868,500	,000
Girl	402	410,55	165040,50		

In the study, a total of 755 participants were included, 353 of whom were male and 402 were female. According to the results of the Mann-Whitney U test conducted based on the gender variable, a statistically significant difference was found between male and female students ($U=57868$, $p<0.05$). The findings revealed that the attitude scores of female students were more positive than male students. While the mean rank of male students was 340.93, the mean rank of female students was calculated as 410.55. The r value calculated to evaluate the effect size was found to be .159. This value shows that the difference between the groups was significant, but the effect size was low. According to Pallant (2017), the r value calculated by dividing the z values obtained from the Mann-Whitney U test by the square root of the total number of groups shows the effect size. These results reveal that the gender variable has a statistically significant but relatively small effect on the attitude scores.

Table 5.

Mann Whitney U Test Results of Syrian National Secondary School Students' Attitudes in Terms of Gender Variable

Gender	N	Mean Rank	Total Rank	U	P
Male	162	160,15	25943,50	12740,500	,005
Girl	190	190,44	36184,50		

The results of the Mann-Whitney U Test to determine whether the attitudes of Syrian students towards the social studies course differ according to the gender variable are shown in the table. The p value in the table was found to be .005. Since this value is much smaller than .05, it is statistically significant. This result shows that there is a significant difference between the attitudes of male and female students. The attitudes of female Syrian students were found to be more positive than male Syrian students.

Table 6.

The Mann Whitney U Test Results of the Attitudes of Turkish National Secondary School Students in Terms of the Gender Variable

Gender	N	Mean Rank	Total Rank	U	P
Male	191	179,14	34216,00	15880,000	,001
Girl	212	222,59	47190,00		

Table 6 presents the results of the Mann-Whitney U Test conducted to determine whether the attitudes of Turkish national students towards the social studies course differed according to the gender variable. The p value obtained as a result of the analysis was found to be .001. This result shows that there is a significant difference between the attitudes of Turkish male and female students towards the social studies course. The analyses conducted revealed that the attitudes of Turkish female students were more positive compared to Turkish male students.

Table 7.

Mann Whitney U Test Results of the Attitudes of Turkish and Syrian National Secondary School Students (by Gender)

Gender	Nationality	N	Mean Rank	Total Rank	U	p
Male	Türkiye	191	203,98	38959,50	10318,500	,000
	Syria	162	145,19	23521,50		
Girl	Türkiye	212	235,46	49917,00	12941,000	,000
	Syria	190	163,61	31086,00		

According to the table, male students of Turkish nationality have more positive attitudes compared to male students of Syrian nationality ($U=10318$, $p<.05$). Similarly, female students of Turkish nationality have more positive attitudes compared to female students of Syrian nationality ($U=12941$, $p<.05$). As a result, when the gender variable is taken into consideration, it is understood that both male and female students of Turkish nationality have more positive attitudes towards social studies course compared to their peers of Syrian nationality.

3.1.3. Findings Regarding Whether Attitudes Towards Social Studies Course Differ According to Grade Level

The third basic question of the study was determined as “Do the attitudes of fifth, sixth and seventh grade middle school students towards social studies course show a significant difference according to grade level?” This study analyzed whether there is a change in the attitudes of middle school students towards social studies course depending on grade level. In addition, it was examined how attitudes change according to grade level by taking into account the nationality variable. Tables showing the attitude results of fifth, sixth and seventh grade students are presented below.

Table 8.*Kruskal Wallis Test Results According to Students' Grade Level*

Class Level	N	Mean Rank	χ^2	P value
5th grade	246	428,63	40,237	,000
6th grade	244	399,20		
7th grade	265	311,48		
Total	755			

Since it was determined that the attitudes of middle school students towards social studies course according to their grade levels did not show normal distribution, Kruskal Wallis test was used in order to obtain more reliable and valid results. In this context, the attitude scale was applied to a total of 755 students, 246 from the 5th grade, 244 from the 6th grade and 265 from the 7th grade. As a result of the analyses, it was determined that there was a statistically significant difference between the attitude scores according to the grade levels. The η^2 (eta-squared) value calculated to evaluate the effect size was found to be .051. This value shows that the attitude differences between the grades are statistically significant, but have a small effect in practical terms. Therefore, although there are significant differences between the attitude scores according to the grade levels, it can be said that the effect of these differences is limited. According to the Kruskal Wallis test results, the Mann Whitney U test was used to examine which groups differed.

Table 9.*Social Studies Attitude Scale Scores by Classes (5-6) Mann-Whitney U Test Results*

Grade	N	Mean Rank	Total Rank	U	P
5	246	255,36	62818,00	27587,000	,122
6	244	235,56	57477,00		

According to the data in Table 9, the mean rank of the 5th grade students was calculated as 62,818.00 and the 6th grade students as 57,477.00. The U value obtained as a result of the Mann-Whitney U test was found to be 27,587.000 and the p value was found to be 0.122. The significance level determined by applying the Bonferroni correction was .0167 and the p value obtained was higher than this threshold value. This result shows that there is no statistically significant difference between the attitudes of the 5th and 6th grade students towards the social studies course. Therefore, there is no significant difference in terms of the social studies course attitude scores between these two grade levels.

Table 10.*Mann-Whitney U Test Results of Social Studies Attitude Scale Scores by Grades (5-7)*

Grade	N	Mean Rank	Total Rank	U	p
5	246	296,77	73006,50	22564,500	,000
7	265	218,15	57809,50		

According to the statistical analysis results, a p value below the significance level of .0167 determined by Bonferroni correction was obtained. This finding reveals that there is a statistically significant difference between the attitudes of 5th and 7th grade students towards the social studies course. This result shows that the difference between the groups is not random, but rather a real and significant difference. When the mean ranks are compared, the mean rank value of 5th grade students is 296.77, while this value is calculated as 218.15 for 7th grade students. These findings statistically prove that the attitudes of 5th grade students towards the social studies course are more positive than those of 7th grade students.

Table 11.

Social Studies Attitude Scale Scores According to Grades (6-7) Mann-Whitney U Test Results

Grade	N	Mean Rank	Total Rank	U	P
6	244	286,14	69817,00	24733,000	,000
7	265	226,33	59978,00		

According to the statistical analysis results, the obtained p value was calculated as .000. This value is well below the .0167 significance level determined by applying the Bonferroni correction. This finding shows that there is a statistically significant difference between the attitude scores of 6th and 7th grade students towards the social studies course. When the mean ranks are examined, it is seen that the attitude scores of 6th grade students towards the social studies course are significantly higher than those of 7th grade students. This result reveals that as the students' grade level increases, their attitudes towards the social studies course decrease. The findings obtained indicate that students' attitudes towards the social studies course may change depending on the grade level during the academic development process.

Table 12.

Comparative Mann-Whitney U Test Results of Social Studies Attitude Scores of Turkish and Syrian National Secondary School Students According to Grade Level

Grade	Uyruk	N	Mean Rank	Total Rank	U	p
5	Türkiye	111	143,15	15890,00	5311,000	,000
	Syria	135	107,34	14491,00		
6	Türkiye	132	151,70	20025,00	3537,000	,000
	Syria	112	88,08	9865,00		
7	Türkiye	160	153,14	24502,50	5177,500	,000
	Syria	105	102,31	10742,50		

When the analysis results are examined, it is seen that the attitude scores of Turkish students towards the social studies course are statistically significantly higher than those of Syrian students in all 5th, 6th and 7th grades ($p < .05$). These findings reveal that Turkish students have a more positive attitude towards the social studies course compared to their Syrian peers in all three grades. These results indicate that the nationality factor plays an important role in students' attitudes towards the social studies course.

3.1.4. Findings Regarding the Attitude Towards the Social Studies Course in Terms of Nationality Variable

The fourth basic question of this study is to determine whether the attitude changes according to the nationality variable. Since the data did not show a normal distribution, the Mann Whitney U test, which is one of the nonparametric tests, was applied.

Table 13.

Mann Whitney U Test Results for Nationality Variable

Uyruk	N	Mean Rank	Total Rank	U	P
Türkiye	403	438,21	176599,50	46662,500	,000
Syria	352	309,06	108790,50		

According to the results of the Mann-Whitney U test conducted to examine whether the attitudes of middle school students towards the social studies course differ according to the nationality variable, the mean rank of Turkish students (438.21) was found to be significantly higher than the mean rank of Syrian students (309.06). This finding shows that the attitudes of Turkish students towards the social studies course are more positive compared to Syrian students ($U=46662.500$, $p<.05$). The r value calculated as the effect size value was determined as .295. This value reveals that the difference between the groups has an effect slightly lower than the medium level. Therefore, it was concluded that the difference between the groups did not create a very large effect.

3.2. Results Regarding the Qualitative Dimension

3.2.1. Qualitative Findings Regarding the Semi-Structured Interview

In this section, the semi-structured interview findings conducted with 12 students in order to reveal the factors affecting student attitudes are included. The obtained data were evaluated with the content analysis method.

Table 14.

Evaluation of Social Studies Course According to Student Opinions: Emotions, Areas of Interest, Difficulty Points

Category	Sub-Category	Example Quotes	F & %
Course attitude	General attitude	"I'm happy", "I'm excited"	9 (%75)
	Negative attitude	"Bad", "Boring", "Soulless"	3(%25)
Interesting topics	History	"Ottoman", "Seljuk", "Historical artifacts"	5(%41.7)
	Geography	"Continents", "Oceans", "Shape of the world"	6(%50)
	Culture and heritage	"Rights", "Communication", "Renaissance"	4(%33.3)
	Individual and society	"Roles"	2(%16.7)
	Our home earth	"Disaster topic"	1(%8.3)
	Content	"Not understanding some topics"	5(%41.7)
Difficult points & reasons	Teaching methods	"The teacher explains very boringly"	4(%33.3)
		"The teacher makes us write too much"	7(%58.3)
		"Topics that require memorization"	2(%16.7)
		"Too much homework given"	1 (%8.3)
		"Teacher's attitude"	1 (%8.3)
		"Lack of practical application and boring"	1(%8.3)
Homework & study habits	Approach to homework	"I enjoy doing homework", "I enjoy researching"	6(%50)
	Study method	"Memorizing is difficult", "Homework is very hard"	6(%50)
Course duration	Sufficiency	"Sufficient"	7(%58.3)
		"Not sufficient"	5(%41.7)

Reasons for increasing It	"We can do more activities", "We learn more info"	7(%58.3)
---------------------------	---	----------

3.2.1.1. Frequency Analysis of Themes and Findings

Emotional States: In the interview, the students were first asked the following question: "What are your feelings in social studies class?" 8 students stated that they were happy in this class. For example, student coded as T1: "I am happy because I love my teacher very much." Similarly, student coded as T3: "I am happy, I am excited. Because I learn new information about the class, I answer the questions asked, and this makes me happy." and student coded as S5: "I feel happy because social studies class is fun, exciting and informative, so I feel happy, excited and fun." 3 students stated that they were bored, and 1 student stated that he was positively surprised. Of these students, T3: "It is very bad and boring because I do not understand anything." and T4: "I feel boring, lifeless and exhausted. The teacher explains the lesson well, but I get bored because there are no activities."

Interesting Topics: In the second question of the interview, the students were asked: "Do the topics you learn in social studies class interest you?" 5 students found history topics, 6 students geography topics, 4 students topics related to the culture and heritage learning area, 2 students topics related to the individual and society learning area, 1 student rights topic and 1 student home world learning area (disasters) interesting. Among these students, the student with code T2 answered: "Yes, the topic about the shape of our world interests me because I know our world better. Also, the topic about oceans interests me because I love water," while the student with code S4 answered: "Yes, the topic about historical artifacts and disasters interests me. Because historical artifacts are very important and I am a person who loves history, the topic of historical artifacts interests me. As for the topic of disaster, I like the topic of disaster because it provides information that can save us from certain things because it is experienced in our world." In addition, the student with code S5 answered: "Yes, the geographical coordinates of Türkiye, continents and oceans interest me. Because we do fun activities and solve questions about those topics", while the student with code S2 answered: "Yes, because history interests me. The Ottoman, Seljuk state, human development, Industrial Revolution and conquest interest me."

Difficulty Points: In the 3rd question of the interview, the students were asked: "Are there any situations in the social studies course that you have difficulty with or that make you cold towards this course, if so, what are they?" 7 students complained about too much writing, 5 students about not understanding some topics, 4 students about the teacher's boring explanations, 2 students about memorization, 1 student about the teacher's attitude, 1 student about too much homework, and 1 student about the lack of practice in the course. Among these students, the T1 coded student said: "There are subjects I have difficulty with, the teacher teaches very boringly, constantly makes me write", the T4 coded student said: "I have difficulty with most subjects, not all, the course itself really turns me off, the teacher makes me write a lot, does not make me practice and the course is boring", the T5 coded student said: "Yes, there are subjects and situations I have difficulty with. The Ottoman Empire is difficult, I do not understand anything and our teacher always makes me write, so the course is very boring". The S1 and S2 coded students stated that they have difficulty because of the subjects that require memorization, the S3 coded student stated that he has difficulty because of the excessive homework given, and the S6 coded student stated that he has difficulty because of the difficult and boring nature of some subjects and also because he has to write a lot.

Studying and Homework: In the 4th item of the interview; "Do you enjoy studying for the social studies course and doing the homework given, why?" was asked as a question. While 6

students said that they enjoyed studying for social studies and doing the assigned homework, 6 students stated that they did not like studying for social studies and doing homework. Of these students, students coded as T1, T2, T6, S2, S4, and S5 stated that they enjoyed studying for social studies and doing homework. For example, student coded as S4 said: "I like it very much, the reason is that the teacher entertains us while teaching and I remember the moments when we had fun doing our homework and I feel very, very happy." While student coded as S5 said: "Yes, because my teacher usually gives us research-related homework. Since I like doing research, I like doing social studies homework." Students coded as T3, T4, T5, S1, S3, and S6 stated that they did not like studying for social studies and doing homework. Of these, student coded as S6 said: "I don't like it because it is very difficult and boring. While answering the question "There are no activities in social studies class, we always write", the student with code T4 answered as follows: "I don't like studying for social studies class, I find writing very difficult, I get overwhelmed and don't want to tire myself".

Duration of the Lesson: In the 5th question of the interview, the students were asked, "Is the social studies lesson time sufficient? If you wanted to increase the lesson time, what would be the reasons?" 6 students (T3, T4, T5, T6, S5, S6) thought that the lesson time was sufficient, while 6 students (T1, T2, S1, S2, S3, S4) said that the lesson time was insufficient. Of these students, the student with code T1 said, "The lesson time is not sufficient, I would like it to be longer. Because we would do more activities," the student with code S4 said, "Yes, I would like it to be longer because we are doing the lesson and then the bell rings and we cannot solve the test in time, and besides, the teacher is explaining the lesson and the bell rings, everyone leaves and we cannot finish the topic and we always fall behind," the student with code S6 said, "Yes, the lesson time is sufficient, the lessons become more boring, they become more difficult and we get bored even more."

4. Discussion, Conclusion and Recommendations

This study was conducted to examine the attitudes of middle school students towards the social studies course in the context of Turkish and Syrian nationality and to reveal whether these attitudes differ according to the nationality variable along with other demographic factors such as gender and grade level. In particular, understanding the similarities and differences in the attitudes of students of different nationalities towards the social studies course is one of the main objectives of the study. In addition, determining the attitudes of students towards the social studies course in line with their own views is also among the objectives of the study. In this section, the results reached in light of the findings obtained during the research process and the discussions made on these results are included, especially emphasizing the effect of the nationality variable on the results.

4.1. Results and Discussion Regarding the Quantitative Dimension of the Research

The average score of the attitudes of 5th, 6th and 7th grade middle school students towards the social studies course was determined as 3.55. This score indicates a high level of "very much agree" attitude of the students towards the course. There are many studies in the literature that are parallel to the results of this study. For example, in a study conducted by Şimşek and Demir (2012), it was determined that students' attitudes towards the social studies course were at the level of "I quite agree". Oğur (2009) stated that students' attitudes were at a moderate level, while Altıntaş (2005) revealed that students' attitudes remained at a neutral level. Yılmaz and Şeker (2011) stated that students had a positive attitude towards the social studies course and found the course important and interesting. Similarly, studies conducted by Çelen (2014), Aktepe et al. (2014), Ilgaz (2018), Tosun and Nalçacı (2023), Karasu-Avcı and Faiz (2020), and Akyürek-Tay and Çiçek (2023) show that students' attitudes towards the social studies course are generally positive. In his study titled "Examination of the Attitudes of 6th and 7th Grade Students Towards Social Studies Course (Malatya Example)", Çelen (2014)

revealed that sixth and seventh grade students had a positive attitude towards social studies course. It was determined that these students also showed positive tendencies in dimensions such as “desire to learn”, “enjoyment of social studies course”, “attitudes originating from the teacher” and “love of social studies”. Studies conducted by Fırat (2019) on middle school students, by Tosun (2021) on 7th grade students and by Arcagök (2016) on 4th grade students revealed that students’ motivation towards social studies course was generally high (Cited by Gün, 2023). However, in a study conducted by Emmideme (2023), it was concluded that students’ attitudes towards the course were negative. These results show that there is diversity in the attitudes of middle school students towards social studies course. These differences may be due to variables such as sample characteristics, cultural context, measurement tools, socioeconomic differences, regional differences, period effects, teaching method and teacher attitude. As a result of examining the attitudes towards the social studies course in terms of gender variable, it was observed that female students exhibited a more positive attitude compared to male students. A similar tendency was also determined in terms of nationality variable. While female students of Turkish nationality exhibited a more positive attitude compared to male students of Turkish nationality, female students of Syrian nationality exhibited a more positive approach compared to male students of Syrian nationality. It is expected that the examination of attitudes towards the social studies course in terms of gender variable will make a significant contribution to the literature. These results may provide opportunities for future studies to examine the relationship between the role of gender in education and attitudes towards the course in more detail. In terms of practice, they may guide social studies teachers and education administrators. Teachers should take into account the different learning styles and interests of genders when planning their in-class activities, thus developing strategies that will increase the interest of male students in the course and contribute to their development of positive attitudes. In this way, the potential of all students can be supported at the highest level, regardless of gender, in raising conscious and active citizens that society needs. The findings regarding gender in this study also coincide with the studies conducted by Moroz and Hansberry (2001) and Altıntaş (2005). In these studies, it was revealed that the attitudes of female students towards the social studies course were higher than those of male students. However, in the studies conducted by Çalışkan et al. (2008), Oğur (2009), Şimşek and Demir (2012), Çiftçi (2013), Ilgaz (2018), Karasu-Avcı and Faiz (2020) and Tosun and Nalçacı (2023), no significant difference was found in the attitudes depending on the gender variable. However, in a study conducted by Sağdıç (2013), it was concluded that the attitudes of male students towards the social studies course were more positive than those of female students. This result differs from the findings of the current study. Similarly, in the study conducted by Çelen (2014), it was determined that male students had a more positive attitude towards social studies course compared to female students. These different results reveal that students' attitudes towards social studies course may vary depending on the gender variable. This situation emphasizes the variety of factors that are effective in the formation of attitudes and the importance of the research context. The existence of different results in terms of gender variable in the literature may be due to differences in gender roles, teacher approaches, course structure, interests and measurement methods. The research findings reveal that there are significant differences in students' attitudes towards social studies course depending on the grade level. As a result of the analyses, it was determined that student attitudes in lower grades (5th and 6th grades) were more positive than in upper grades (7th grade). However, no statistically significant difference was found in terms of attitude scores between 5th and 6th grades. In the examinations made on the basis of nationality, a similar tendency was observed in both Turkish and Syrian students. In the comparison made among Turkish students, no significant difference was found between the attitude scores of 5th and 6th grade students, while it was determined that the attitude scores of these two groups were significantly higher than those of 7th grade students. A more gradual decrease was observed among Syrian students. While Syrian 5th grade

students exhibited more positive attitudes than their peers in both 6th and 7th grades, the attitude scores of 6th grade students were also significantly higher than those of 7th grade students. In the general evaluation made at all grade levels, it was determined that the attitude scores of Turkish students towards the social studies course were statistically significantly more positive compared to Syrian students at the same grade level. These results reveal that both the grade level and the nationality factor have an effect on attitudes towards the social studies course. Various studies in the literature reveal that there are negative changes in students' attitudes towards the social studies course as the grade level increases. Dundar and Rapoport (2014) determined that 4th grade students exhibited more positive attitudes than 5th grade students. Similarly, Özkal and Çetingöz (2006) found that the attitudes of sixth grade students were more positive than those of seventh and eighth grade students. In Ergin's (2006) study, it is noteworthy that the attitude scores of fourth grade students were higher than those of fifth grade students. The researcher indicated that the main reason for this decrease was the decrease in concrete and applied subjects in the 5th grade curriculum and their replacement by abstract history content. Şimşek and Demir (2012) also confirmed that the attitude averages of 6th grade students were significantly higher than those of 7th grade students. The common point of these findings is that the curriculum becomes increasingly abstract and complex in upper grades, making it difficult for students to make sense of the subjects. As a result, it can be said that as the grade level of students increases, their attitudes towards the social studies course change negatively and that this situation is closely related to the quality of the curriculum. The fact that the attitude scores of 6th grade students are higher than those of 7th grade students supports the tendency for attitudes to decrease as the grade level increases. Şimşek and Demir (2012) stated that this finding is similar to the results of the studies of researchers such as Aşçı (2003), Öztürk and Baysal (1999), Moroz (1996) and Corbin (1997). The reasons underlying the decrease in attitude scores towards social studies as the grade level increases may be as follows: First of all, concrete subjects that students can relate to daily life in lower grades are replaced by abstract subjects with intense history content in upper grades, which causes students to have difficulty in the learning process. This situation limits students' opportunities to transfer and concretize knowledge. On the other hand, the emphasis given to courses such as mathematics and science in the education system causes social studies to remain in the background. The fact that social studies subjects are not included in high school entrance exams in particular reduces the interest of both students and educators in this course. In addition, the intensity of subjects in upper grades and the concern about completing the curriculum lead teachers to use traditional teaching methods. This situation can negatively affect student attitudes by leading to the course being taught in a less interactive and participatory manner. In fact, studies in the literature (Ergin, 2006; Kaçar, 2019; Tünkler, 2022) reveal that these factors are effective in changing attitudes towards social studies in a negative way. In this context, reviewing course content and teaching methods, especially in upper grades, is important in terms of improving student attitudes. There are important studies in the literature on the reasons for the negative change observed in attitudes towards social studies as the grade level increases. Ergin (2006) explains the decrease in attitude scores in upper grades with the change in the curriculum. According to the researcher, the fact that concrete and applied subjects in lower grades are replaced by abstract history contents in upper grades makes it difficult for students to make sense of the subjects and prevents their active participation in the learning process. The findings of Kaçar's (2019) screening study conducted with 300 students (153 girls, 147 boys) are remarkable. 41% of the participants stated that "I believe there are more important courses than social studies, so I spend less time on this course." This result reveals that a significant portion of students see social studies as secondary compared to other academic disciplines. Tünkler (2022) revealed in his study that students' interest levels in social studies were not at the expected level. According to the research results, the main reasons for this situation are; students' low expectations of success regarding the course, the

structure of central examination systems that reduce the importance of the course, and insufficient time allocated to the teaching process. In addition, it was stated that the prevalence of traditional teaching methods, students' tendency to memorize information instead of using their critical thinking skills, and the fact that this situation makes the learning process more difficult and increases the perception of cost may be other factors that cause low interest in the course. There are also different findings in the literature regarding the relationship between attitudes towards social studies and grade level. Sağdıç (2013) revealed that 7th grade students have more positive attitudes than 6th grade students. Similarly, Hobbs (2000) concluded that the attitude in 8th grade is more positive than in lower grades. However, researchers such as Çelen (2014), Karasu-Avcı and Faiz (2020), and Özdemir (2023) could not find a significant difference between grade level and attitude. These contradictory results show that the relationship between social studies attitudes and grade level may vary depending on contextual factors. In the analyses conducted in terms of nationality variable, the attitude scores of Turkish national students towards social studies course were significantly higher than the scores of Syrian national students. This result shows that Turkish students have a more positive attitude towards social studies course. This difference between Turkish and Syrian national students towards the course may have occurred due to language barriers, cultural adaptation problems, socioeconomic differences, sense of belonging, and psychological factors. Although there is no study in the literature directly comparing the attitudes of Turkish and Syrian secondary school students towards the social studies course, there are studies examining the attitudes of foreign students towards this course. For example, in the study titled "Examining the Contribution of the Social Studies Course to the Integration of Refugee Students into the Society According to the Student Views" conducted by Yaman et al. (2023), the extent to which refugee students studying in Turkey benefit from the social studies course and how this course contributes to their adaptation processes to the society was examined through student views. According to the results of the research, the social studies course is of great importance for refugee students. This course helps students develop their Turkish language skills, get to know Turkish culture more closely, and cope with the problems they experience. Factors such as teachers' teaching methods, their approaches to students, and the content of the textbooks directly affect students' interest in the course and their learning levels. As a result, it was emphasized that the social studies course plays an important role in refugee students' adaptation to Turkey and their integration into the society.

According to the findings of the study titled "Perceptions of Refugee Students on Concepts in Social Studies Course" by Üstündağ-Şener and Başkan (2021), refugee students' perceptions of the social studies course are generally positive. Students evaluated this course as useful, entertaining, teaching new information and helping them understand life better. However, it was also determined that they had difficulty understanding concepts that were especially abstract and distant from daily life. Of the students who participated in the interview, 7 described the course as useful, 5 as entertaining, 5 as teaching new information, 4 as making life easier, 3 as introducing Turkey and Turkish culture, and 2 as teaching the past. Of the students who expressed negative opinions, 3 found the course difficult, 2 as not interesting, and 2 as not liking history topics. In his study titled "The Opinions of Social Studies Teachers on the Integration of Syrian Children into Education and Social Studies Course in Türkiye", Şanlı (2019) aimed to evaluate how much Syrian students can benefit from the current education system. In interviews conducted with 22 social studies teachers in the Nizip district of Gaziantep, the teachers' opinions about Syrian students and the problems they experience were examined. According to the results of the research, the biggest problem students face is the language difference. 8 of the participating teachers stated that the language problem is the most important factor affecting the success of Syrian students. In addition, 4 of the teachers stated that students' disinterest in the lesson negatively affected their success. Some teachers emphasized that students' lack of sense of belonging to the

school and class or the problems they experienced with their peers also negatively affected their success. This situation may have been effective in the fact that Turkish students in this study had a more positive attitude compared to Syrian students. In his study titled "Problems Experienced by Refugee Students in Social Studies Class", Erten-Özalp (2019) aimed to reveal the difficulties encountered by refugee students in social studies class and to offer solutions to these problems. In the study, which used the phenomenology design, one of the qualitative research methods, semi-structured interviews were conducted with 11 social studies teachers and 44 refugee students. The obtained data were evaluated with descriptive analysis and content analysis methods. According to the results of the research, the success levels of refugee students in social studies class are not at a sufficient level. The language problem stood out as the most important reason for this situation. Students stated that their interest and participation in the class was low due to language deficiency. These findings reveal that strategies should be developed to solve the difficulties encountered by refugee students in the education process.

4.2. Results and Discussion Regarding the Qualitative Dimension of the Research

In the interviews conducted with middle school students, the vast majority of the participants (9 out of 12 students) stated that they were happy in the social studies course. The main reasons for this situation include factors such as liking their teachers, finding the course fun, and learning new information during the course. However, 3 students stated that they were bored in the social studies course. These students indicated that some topics were difficult to understand and the course content was devoid of practice as reasons for their boredom. The research findings reveal that there are differences in the emotional reactions of students towards the social studies course according to various variables. When examined in terms of the nationality variable, 83.3% (n=5) of Syrian students expressed positive feelings, while this rate was determined as 66.7% (n=4) for Turkish students. The rate of those expressing negative emotions was 16.7% (n=1) among Syrian students and 33.3% (n=2) among Turkish students. According to the gender variable, 83.3% (n=5) of male students reported positive emotions, while this rate was measured as 66.7% (n=4) among female students. The rate of students expressing negative emotions was 16.7% (n=1) among male students and 33.3% (n=2) among female students. Remarkable results were obtained in the analyses conducted in terms of grade level. While all 5th and 6th grade students (100%) expressed positive emotions, this rate dropped to 25% (n=1) among 7th grade students. 75% (n=3) of 7th grade students reported negative emotions.

Similar results were obtained in the study titled "Perceptions of Refugee Students Towards Concepts in Social Studies Course" conducted by Üstündağ-Şener and Başkan (2021). The majority of refugee students who participated in the interview had positive perceptions towards the social studies course. 7 of the students evaluated the course as useful, 5 as entertaining, 5 as teaching new information, 4 as making life easier, 3 as introducing Turkey and Turkish culture, and 2 as teaching the past. However, 3 of the students who expressed negative opinions found the course difficult, 2 as not interesting, and 2 as not liking history topics.

The subjects that attract the most attention of students are history, geography and culture. When the areas of interest of Turkish students are examined, geography subjects were seen as interesting by 4 students, rights subject by 2 students, communication by 1, culture by 1 and history subject by 1 student. Syrian students were more interested in history (5 students), disasters (1 student), communication (2 students) and geographic subjects (2 students). It is seen that Syrian students show special interest in their own history subjects and subjects related to their cultural background (Syrian-Arab history). When the points that students had difficulty in the course or were put off by the course are considered, it is understood that Turkish students complain more about having to write a lot in the course (5

students), the teaching method (3 students), not understanding some subjects (3 students) and lack of practice (1 student). Students stated that writing a lot in the course, the teacher not using practical methods in the class and the boring teaching style negatively affected them. In addition, the complexity and detailed content of some subjects, such as Ottoman history, were found challenging by the students. The prominent problems among Syrian students were; information requiring memorization (2 students), homework load (1 student), complexity and incomprehension of some subjects (2 students) and excessive writing in class (1 student). Negative comments about teacher explanation were less. Students who stated that learning based on memorization reduced their motivation, stated that they did not like activities that required a lot of writing. When evaluated in terms of gender, complaints about some subjects being complex and not being understood and excessive writing were expressed more frequently by female students, while concrete problems such as memorization and homework load generally came to the forefront among male students. It is noteworthy that similar negativities were expressed at the class level.

Students associated their interest in these subjects with fun activities, engaging content, and personal interests. However, in the study titled "Problems Experienced by Refugee Students in Social Studies Class" conducted by Erten-Özalp (2019), it was determined that refugee students were interested in cultural subjects but were uninterested in history and geography subjects. This situation reveals that students' interests and needs may differ. Research suggests that the use of technological tools and various teaching methods in social studies classes can increase students' active participation in the class. This approach can accelerate the adaptation processes of refugee students in particular and enrich their learning experiences. In this context, it was suggested that in-service training programs be organized for social studies teachers and special teaching materials and measurement tools be developed for refugee students.

Students stated that they were disturbed by some problems they encountered in the social studies course. Among these problems; the intensity of writing, the teacher's teaching method (lack of practice and monotonous narration), some subjects being difficult to understand and content requiring memorization stand out. In a study conducted by Öztürk and Baysal (1998), the attitudes of 4th and 5th grade students were examined and it was concluded that students who were successful in this course, had good communication with their teachers and actively participated in teaching activities exhibited more positive attitudes. In addition, Hobbs (2000) conducted a study examining the attitudes of middle school students towards the social studies course and found that the social studies course had a low status in schools and was not liked by students. According to Hobbs, the main reasons for this situation are that the course is largely based on textbooks and desk work and that students are not given the opportunity for active participation. Students stated that they found the social studies course boring not because of its content but because of the way it is taught. Moroz and Hansberry (2001) conducted a study in Australia to measure the attitudes of female and male secondary school students towards social studies. As a result of the study, it was determined that the students' attitudes towards social studies were low and the reasons for this were the lack of teacher-centered education and interesting topics. Uysal (2022) examined the relationship between social studies and the success levels of immigrant students in his study titled "Social Studies and Immigrant Students: A Meta-Synthesis Study". The study concluded that students' active roles in lessons positively affected the success of immigrant students in particular. A learning environment with high interaction enables students to understand the subjects better and strengthens their motivation by increasing their interest in the lesson. In addition, the findings of the studies on "perceptions and opinions" about social studies and immigrant students were combined and their effects were compared. These analyzes revealed that the teaching methods of the social studies course and the approaches of teachers significantly affected the interest of immigrant students in the lesson and their learning

processes. In particular, solving language problems and using methods that encourage active participation of students increased the effectiveness of the course and improved the attitudes of immigrant students in a positive way.

The intensity of writing in social studies and the inadequacy of activities cause students to develop negative attitudes towards the course. However, using modern and learning-oriented writing activities instead of traditional writing activities can change this situation positively. In the study titled "Student Experiences Regarding the Use of Writing Activities for Learning Purposes in Social Studies Course" conducted by Ay and Başibüyük (2022), the importance of using different teaching methods for effective learning of information and ensuring permanent learning in social studies course was emphasized. As a result of the research, it was determined that writing activities for learning purposes increase student success and positively affect the attitude towards the course. In addition to developing students' writing skills, such activities also contribute to their skills such as thinking, communication and problem solving. Participants stated that these activities should be used more frequently in classes.

Kayaalp (2020), in his study titled "The Effect of Using Learning-Based Writing Activities in Social Studies Course on Cognitive and Affective Learning", examined the effects of learning-focused writing activities on students' cognitive and affective development. The research findings showed that students' writing skills improved over time and that these activities had positive effects on cognitive and affective learning. Students stated that their academic success increased, they achieved permanent learning and gained awareness about democratic life thanks to these activities.

Half of the students who participated in the interview liked studying for social studies and doing homework, while the other half did not. Those who found the homework fun and research-based stated that they enjoyed studying; while homework that was too much writing and boring led to negative opinions. In general, 6 out of 12 students stated that they liked studying for social studies and doing the homework given, while the remaining six students stated that they did not like studying for social studies and doing homework. 3 out of 6 Turkish students stated that they did not like studying for social studies and doing homework, while the other 3 did not. While students liked activity-based, research-based and short homework, students who found the course boring or did not like studying stated that they did not want to study for social studies and do homework. When we look at the Syrian students, 4 out of 6 students stated that they liked studying for social studies and doing homework, while 2 students stated that they did not like it. Homework based on solving test questions, the belief that studying keeps permanent information in the mind, the fact that homework or studying reminds fun memories from the lesson, and research-based homework were effective in students giving positive answers. Not wanting to write and non-activity-based homework were effective in students giving negative opinions. In terms of gender, 3 out of 6 female students stated that they liked studying for social studies and doing homework, while 3 female students stated that they did not. In terms of male students, 4 out of 6 students stated that they liked it and 2 did not. Duru and Çöğmen (2016) revealed in their study that students liked activity-based homework (project, design, etc.) the most, and did not like time-consuming homework such as writing and reading. Kalyoncu (2020) concluded that students generally wanted fun, illustrated, short, and easy homework.

Students are divided into two groups regarding the adequacy of the lesson hours. Some students want the lesson hours to be increased, thinking that this will increase the activities and allow the subjects to be covered in more detail. Others stated that the lesson hours are sufficient, and that extended lessons can be boring. This shows that students have different expectations regarding the lesson hours.

4.3. Evaluation of Quantitative and Qualitative Data Together

The findings of the study reveal various interesting results regarding students' attitudes towards social studies course. The analysis of qualitative data shows that 8 out of 12 students interviewed stated that they were happy in social studies course, while one student felt positively surprised. These results are parallel to the quantitative data and support that students generally have a positive attitude towards the course. The Mann-Whitney U test results revealed that there was a significant difference between female and male students in terms of attitude towards social studies course. The analyses show that female students' attitude scores were more positive than male students. This tendency was observed similarly in both nationality groups. While female Syrian students had a more positive attitude compared to male Syrian students, female Turkish students had a more positive attitude than male Turkish students. However, an interesting difference between qualitative and quantitative data is striking. In the qualitative data where emotional expressions were analyzed, it was seen that 83.3% of male students expressed positive emotions, while this rate was determined as 66.67% for female students. This finding creates a contradiction with the determination that female students have more positive attitude scores in the quantitative data. While quantitative measurements show that female students have more positive attitudes, qualitative interviews revealed that male students expressed more positive emotions.

The quantitative findings of the study show that the attitude scores of Turkish students towards the social studies course are statistically significantly higher than those of Syrian students ($U=46662.500$, $p<0.05$). The effect size value ($r=0.295$) indicates that this difference between the groups has a slightly lower than medium level effect. The consistent observation of this difference in all 5th, 6th and 7th grade levels supports the reliability of the result. However, the qualitative data present a picture that partially contradicts these findings. While the majority of the interviewed Syrian students (5 out of 6 students) expressed positive feelings towards the social studies course, this rate was lower among Turkish students (4 out of 6 students). It was observed that the negative statements of Turkish students, especially at the 7th grade level, were more pronounced. The difference in sample sizes stands out among the possible reasons for this apparent contradiction. Quantitative data are based on a large sample of 755 students, while qualitative data are obtained from interviews with only 12 students. In addition, the fact that quantitative measurements cover cognitive and behavioral dimensions of attitude, while qualitative data reflect more emotional reactions may also explain this difference. These findings reveal that the relationship between nationality and attitude should be considered in a multidimensional manner and that it is important to use different data collection methods in a complementary manner.

According to the qualitative data, in the evaluation made according to the grade level, all 5th and 6th grade students (8 students) interviewed expressed positive feelings about the course, while this situation changed significantly in 7th grade students. Only one quarter of 7th grade students (25%, 1 student) expressed positive feelings, while the vast majority (75%, 3 students) expressed negative feelings. These findings are parallel to the quantitative data and support the decline in attitudes towards the course with the transition to upper grades. A similar trend was observed in the examinations made on the basis of nationality. Among Syrian students, all 5th and 6th grade students expressed happiness about the course, while this positive attitude decreased significantly at the 7th grade level. While one of the 7th grade Syrian students stated that he was happy, another student stated that he was bored with the course. Similarly, it was observed that negative emotional expressions increased at the 7th grade level in Turkish students. These results show that the negative change observed in students' attitudes towards social studies as the grade level increases is a general trend, regardless of nationality.

The analysis of qualitative data reveals important factors affecting students' attitudes towards social studies course. A significant number of students complain about the boring and monotonous nature of the course, the need for excessive writing, and the inadequacy of practical activities. These findings clearly reveal the decisive role of teaching methods on student attitudes. It can be thought that such teaching problems underlie the tendency for attitudes to become more negative as the grade level increases, which was detected especially in quantitative data. It is understood that this approach, based on traditional and passive learning, reduces students' interest in the course and decreases their motivation. This situation may have been one of the reasons for the general attitude differences and negative trends observed in quantitative data.

Quantitative data objectively reflect general trends and significant differences with statistical results obtained from a large sample group. Qualitative data, on the other hand, allow us to understand the reasons behind these general trends, students' individual experiences and their deep emotional-thought worlds. Some apparent contradictions encountered in gender and nationality variables may have arisen from different dimensions of attitude measurement (difference between general attitude score and instant emotional reactions), variability in sample sizes or interaction of cultural-personal factors. Evaluating these two types of data together enables a more comprehensive and holistic interpretation of research findings.

4.3. Recommendations

In this section, various recommendations are presented for social studies teachers and researchers who will conduct studies in this field:

1. Instead of teaching lessons in a monotonous, lecture-based format, learning environments where students can actively participate and have fun should be created.
2. Topics in social studies should be taught by relating them to students' daily lives.
3. The intensity of writing in class should be reduced and modernized. Instead of traditional writing methods, learning-oriented writing methods (digital tools, mind maps, concept maps, interactive notebooks, journaling, problem-solving writing, etc.) should be preferred.
4. Instead of constant writing, assignments should be assigned tasks that pique students' curiosity and encourage research.
5. More research should be conducted comparing the attitudes of Turkish and Syrian students toward social studies, and the reasons for the decline in attitudes as grades increase should be examined in detail.
6. Social studies teachers should include more activity-based instruction, drama, gamification, and differentiated instruction in their classes.

Ethics Committee Approval: Ethical permission was obtained for this research from the Research and Publication Ethics Board dated 02.10.2024 and numbered E-87841438-302.08.01-556382. In addition, permission was obtained from the Ministry of National Education dated 11.11.2024 with application number MEB.TT.2024.005504.

Referee Review: Externally independent.

Author Contributions: The authors contributed equally to the research, authorship and publication of this article.

Conflict of Interest: The author(s) declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship and publication of this article.

Financial Support: The author(s) did not receive any financial support for the research, authorship and publication of this article.

Artificial Intelligence Use Statement: The author(s) did not use any artificial intelligence tools for the research, authorship and publication of this article.

Acknowledgements: We would like to thank our valuable editors and referees.

References

- Aktepe, V., Tahiroğlu, M., & Sargin, S. (2014). Primary school 4th grade students' attitudes towards social studies course. *Turkey Journal of Social Research*, 181(181), 259–272.
- Akyürek Tay, B., & Çiçek, N. (2023). Attitudes and beliefs of 4th grade primary school students toward the social studies course. *International Journal of Modern Education Studies*, 7(2), 562–595.
- Altıntaş, S. U. (2005). Attitudes of 7th grade primary school students towards social studies. *Celal Bayar University Journal of Social Sciences*, 3(2), 1–12.
- Ay, A., & Başibüyük, A. (2022). Student experiences on using writing activities for learning in social studies. *İnönü University Journal of the Faculty of Education*, 23(2), 1112–1131. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1146311>
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Sage.
- Çelen, A. (2014). *An investigation of 6th and 7th grade students' attitudes towards social studies course (Malatya sample)* [Master's thesis]. İnönü University.
- Dundar, S., & Rapoport, A. (2014). Elementary students' attitudes toward social studies, math, and science: An analysis with the emphasis on social studies. *The Councilor: A Journal of the Social Studies*, 75(2), Article 5.
- Duru, S., & Çöğmen, S. (2017). Primary and secondary school students' and parents' views on homework. *Elementary Education Online*, 16(1), 354–365.
- Ekinci, H. (2021). *Examining Syrian secondary school students' perceptions of social studies through draw-write-tell technique* [Master's thesis]. Gaziantep University.
- Emmideme. (2023). Attitudes of high school students and teachers towards social studies course: The case of Nanumba north region of Ghana. *Open Access Library Journal*, 10(9). <https://doi.org/10.4236/oalib.1110634>
- Ergin, A. (2006). *Primary school students' attitudes towards social studies course* [Master's thesis]. Pamukkale University.
- Erten Özalp, R. (2019). *Problems experienced by refugee students in social studies course* [Master's thesis]. Tokat Gaziosmanpaşa University.
- Gün, E. (2023). *Secondary school students' beliefs and motivations towards social studies course* [Master's thesis]. Kırşehir Ahi Evran University.
- Gürsoy, G., & Uğurlu, B. (2018). Development of educational cognitive network attitude scale. *Educational Technology Theory and Practice*, 8(2), 67–89. <https://doi.org/10.17943/etku.349499>
- Hansbery, L., & Moroz, W. (2001, December 2–6). *Male and female students' attitudes toward social studies—A case study* [Conference presentation]. Australian Association for Research in Education (AARE) 2001 Conference: Crossing Borders: New Frontiers for Educational Research, Fremantle, Western Australia, Australia.
- Hobbs, D. M. (2000). *Attitudes of lower secondary school students toward social studies at an independent school: A case study* [Honors thesis, Edith Cowan University]. Edith Cowan University Research Online. https://ro.ecu.edu.au/theses_hons/811
- Ilgaz, S. (2018). Examining 5th grade students' attitudes towards social studies course in terms of various variables. *Journal of Education and Learning*, 7(4), 154–162.

- Kaçar, T. (2019). Secondary school students' motivation levels for social studies course. *Turkish Studies*, 14(5), 2433–2448. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.36834>
- Kalyoncu, A. (2020). *Examining student and teacher views on homework technique at primary school 4th grade level* [Master's thesis]. Çanakkale University.
- Kan, Ç. (2006). The quest for effective social studies teaching. *Kastamonu Education Journal*, 14(2), 537–544.
- Kandemir, K., Kaymakcı, S., & Yılmaz, A. (2023). Development of an attitude scale towards social studies course: Validity and reliability study. *Educational Academic Research*, (51), 19–25. <https://doi.org/10.5152/AUJKKEF.2023.222655>
- Karaçağıl, C., & Avaroğulları, A. (2017). The effect of using writing activities for learning in social studies classes on student academic achievement. *International Journal of Innovative Research in Education*, 4(2). <https://doi.org/10.18844/ijire.v4i2.1259>
- Karasar, N. (2017). *Scientific research method: Concepts, principles, techniques* (32nd ed.). Nobel Academic Publishing.
- Karasu Avcı, E., & Faiz, M. (2020). Communication skills of secondary school students and their attitudes towards social studies course. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(4), 175–191.
- Kayaalp, F. (2020). *The effect of using writing activities for learning in social studies on cognitive and affective learning* [Unpublished doctoral dissertation]. Atatürk University.
- Kızılay, N. (2015). My social studies teacher: A good citizen in my opinion. *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish*, 10 (11), 987–1006. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8468>
- Oğur, M. (2009). *Investigation of 6th and 7th grade students' attitudes towards social studies course* [Master's thesis]. Pamukkale University.
- Özkal, N., & Çetingöz, D. (2006). Academic achievement, gender, attitude and use of learning strategies. *Educational Administration in Theory and Practice*, 46(46), 259–275.
- Öztürk, C., & Baysal, A. G. N. (1999). Primary school 4th and 5th grade students' attitudes towards social studies course. *Pamukkale University Journal of Education*, 6(6), 11–20.
- Pallant, J. (2017). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS* (S. Balci & A. Ahi, Trans.) (6th ed.). Anı Publishing.
- Sağdıç, Y. (2013). *Investigation of 6th and 7th grade students' attitudes towards social studies course in terms of various variables* [Master's thesis]. Fırat University.
- Sarıahmetoğlu, H. (2019). *Problems encountered in the adaptation of foreign students to the education system and solution proposals* [Master's thesis]. Kastamonu University.
- Şanlı, B. (2019). *Social studies teachers' views on the integration of Syrian children in Turkey into education and social studies course* [Master's thesis]. Bolu Abant İzzet Baysal University.
- Şimşek, H., & Demir, A. (2012). The second level of primary school students' attitudes toward social sciences course and the relationship between their attitudes and academic success. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 13(2), 1–20.
- Şimşek, N. (2007). *The effect of computer-based applications and activities in social studies teaching on student achievement and attitudes towards the course* [Doctoral dissertation]. Gazi University.

- Taşçı, F. (2009). Migration as a social policy issue. **Kamu-İş Journal of Labor Law and Economics*, 10*(4), 177–204.
- Tatan, M. (2016). *The effect of social studies course on citizenship perceptions of foreign students: Tokat province case* [Master's thesis]. Gazi Osman Paşa University.
- Thiveos, K., & Moroz, W. (2001, December 2–6). *Factors affecting secondary students' attitudes toward social studies: A case study* [Conference presentation]. Australian Association for Research in Education 2001 Conference: Crossing Borders: New Frontiers for Educational Research, Fremantle, Western Australia.
- Tosun, M., & Nalçacı, A. (2023). Students' views on the relationship between their motivation towards social studies course and their attitudes towards the course. *Manisa Celal Bayar University Journal of Social Sciences*, 21(1), 173–188.
- Tunç, A. Ş. (2015). Refugee behavior and social effects: An evaluation regarding Syrians in Turkey. *Tesam Academy Journal*, 2(2), 29–63.
- Tünkler, V. (2022). Student motivation in social studies: Expectancy-value approach. *National Education Journal*, 51(233), 219–236.
- Uslu, F., & Demir, E. (2023). A qualitative data collection technique: In-depth interview. *Hacettepe University Journal of Faculty of Letters*, 40(1), 289–299. <https://doi.org/10.32600/huefd.1184085>
- Uysal, M. (2022). Social studies and immigrant students: A meta-synthesis study. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 5(2), 70–94. <https://doi.org/10.47503/jirss.1195748>
- Ültay, E., Dönmez Usta, N., & Durmuş, T. (2017). Descriptive content analysis of mental model studies in the field of education. *Education Throughout Life*, 31(1), 21–40.
- Üstündağ Şener, N., & Başkan, Z. (2021). Refugee students' perceptions of concepts covered in social studies course. *National Education Journal*, 50(1), 595–612. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.960496>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Qualitative research methods in social sciences*. Seçkin Publishing.
- Yılmaz, K., & Şeker, M. (2011). Investigation of primary school students' attitudes towards social studies. *Istanbul Aydın University Journal*, 3(11), 34–50.

İletişim/Correspondence

Uzman Öğretmen/Expert Teacher, Mahsun MUTLU
mutlu8318@gmail.com

Doç. Dr./Assistant Professor, Turan KAÇAR
turankacar@gantep.edu.tr